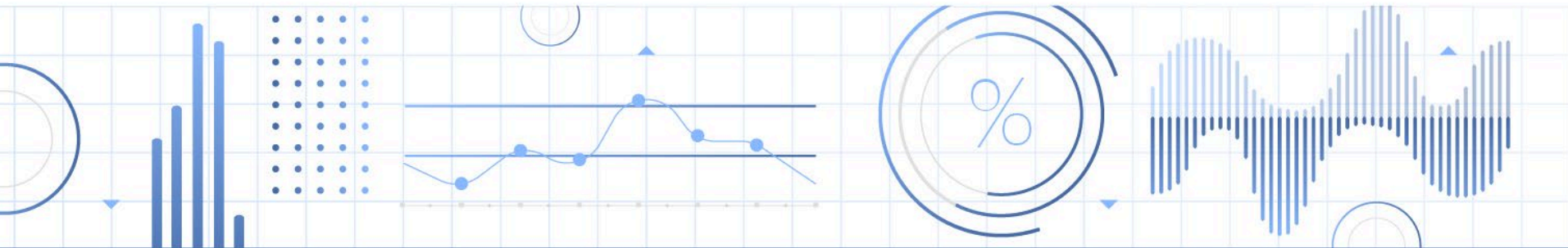

Attica Economic Review

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

«Επιβράδυνση της οικονομίας, υπό συνθήκες προσωρινή»

Περιεχόμενα

1.	Πρόλογος	3
2.	Διεθνές περιβάλλον	5
3.	Οικονομικό κλίμα	11
4.	Βραχυχρόνιοι δείκτες	16
5.	Δημοσιονομικά	25
6.	Τραπεζικά	31
7.	Ενέργεια	38
8.	Ειδικό θέμα: Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	43

Σημείωση: Το δελτίο παρουσιάζει στοιχεία που ήταν διαθέσιμα έως και τις 7/3/2023

Πρόλογος – Διεθνείς εξελίξεις

Καθώς η **διεθνής οικονομική δραστηριότητα** έχει επιβραδυνθεί από τα μέσα του 2022, η τάση παραμένει θετική, ενώ οι προσδοκίες εμφανίζουν μεταβλητότητα, με τις διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών να κινούνται σταδιακά σε χαμηλότερα επίπεδα. Ο **ρυθμός πληθωρισμού** παρουσιάζει αποκλιμάκωση, ωστόσο παραμένει υψηλός σε σχέση με τα επίπεδα στόχου στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες. Η διεθνής αβεβαιότητα είναι υψηλή, όσο ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται, το κόστος χρηματοδότησης αυξάνεται και ο δημοσιονομικός χώρος στις περισσότερες χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος καθίσταται ολοένα και πιο περιορισμένος.

- Το **οικονομικό κλίμα** υποχώρησε οριακά στην Ευρώπη τον Φεβρουάριο, με επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία και τις Υπηρεσίες, η οποία και αντιστάθμισε τη βελτίωση στο Λιανικό Εμπόριο, και την καταναλωτική εμπιστοσύνη.
- Οι **διεθνείς τιμές ενεργειακών αγαθών** έδειξαν μεικτή εικόνα τον Φεβρουάριο, με μικρή άνοδο στο πετρέλαιο αλλά μεγάλη πτώση στο φυσικό αέριο. Οι τιμές σε τρόφιμα και μέταλλα κατέγραψαν περαιτέρω άνοδο τον Ιανουάριο. Το **ευρώ** κατέγραψε απώλειες έναντι του δολαρίου τον Φεβρουάριο, σε συνέχεια τριών μηνών ανόδου. Οι **διεθνείς κεφαλαιαγορές** κατέγραψαν σημαντική περαιτέρω άνοδο.
- Οι μεγαλύτερες **κεντρικές τράπεζες**, συμπεριλαμβανομένων της EKT και της FED, συνέχισαν τις αυξήσεις επιτοκίων τον Φεβρουάριο προκειμένου να συγκρατηθούν οι πληθωριστικές προσδοκίες κοντά στον στόχο πληθωρισμού και να επανέλθει η σταθερότητα των τιμών. Το **κόστος χρηματοδότησης** αυξήθηκε περαιτέρω στην Ευρωζώνη τον Ιανουάριο, τόσο για τον ιδιωτικό όσο και τον δημόσιο τομέα.
- Μεταξύ των **προκλήσεων**, ξεχωρίζει ο στόχος πολιτικής η τρέχουσα επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και ο υψηλός πληθωρισμός να έχουν μόνο πρόσκαιρες επιδράσεις και σύντομη διάρκεια. Για τον σκοπό αυτό, κρίνεται απαραίτητος ο αποτελεσματικός συντονισμός και η συνέπεια μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Πρόλογος – Εγχώριες τάσεις

Η **ελληνική οικονομία** εκτιμάται ότι αναπτύχθηκε με υψηλό ρυθμό 5,9% στο σύνολο του 2022, με τάση επιβράδυνσης στο τέταρτο τρίμηνο, ειδικά για την ιδιωτική κατανάλωση και τις εξαγωγές. Αντιθέτως, οι επενδύσεις κατέγραψαν έντονα ανοδική τάση στο δεύτερο μισό του 2022, με μικρότερη ενίσχυση των εισαγωγών. Στις αρχές του 2023, ο **πληθωρισμός** εμφανίζει αποκλιμάκωση, εκτιμώμενος σε επίπεδο χαμηλότερο του 7% τον Φεβρουάριο, από το 9,6% στο σύνολο του 2022. Παρά το ότι η αποκλιμάκωση είναι ταχύτερη από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, ο πληθωρισμός σε επιμέρους κατηγορίες όπως τα τρόφιμα, παραμένει ιδιαίτερα υψηλός.

Στις **θετικές εξελίξεις εγχωρίως**:

- Το **οικονομικό κλίμα** ανέκαμψε τον Φεβρουάριο, κυρίως από ενίσχυση των προσδοκιών σε βιομηχανία, κατασκευές, λιανικό εμπόριο και υπηρεσίες. Η τάση μερικώς αντισταθμίστηκε από επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης.
- Η σταδιακή αποκλιμάκωση στις **τιμές ενέργειας** αμβλύνει τις παρενέργειες στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.
- Η **αγορά εργασίας** συνέχισε να βελτιώνεται τον Ιανουάριο, με μείωση του εποχικά διορθωμένου ποσοστού της ανεργίας στο 10,8%.

Μεταξύ των **προκλήσεων**:

- Καταγράφει ιδιαίτερα υψηλό έλλειμμα στο **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** στο σύνολο του 2022 (9,6% του ΑΕΠ), με μικρή μόνο βελτίωση σε ετήσια βάση τον Δεκέμβριο.
- **Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας**, όπως η βιομηχανική παραγωγή και το λιανικό εμπόριο συνέχισαν να καταγράφουν κόπωση κατά τη διάρκεια του τέταρτου τριμήνου του 2022.
- Η τάση στα **δημόσια οικονομικά** επιδεινώθηκε στα τέλη του 2022, ιδιαίτερα λόγω αύξησης της πίεσης στην πλευρά των δαπανών.
- Το **κόστος χρηματοδότησης** ιδιωτικού και δημοσίου τομέα αυξάνεται συστηματικά.

Στο **ειδικό θέμα** του δελτίου παρουσιάζεται ανάλυση των προκλήσεων και των προοπτικών για την ελληνική οικονομία από την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

2. Διεθνές περιβάλλον

Διεθνές περιβάλλον - Σύνοψη

- Οριακή υποχώρηση σημείωσε το **οικονομικό κλίμα** τον Φεβρουάριο στην Ευρωζώνη. Οι δείκτες **καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης** βελτιώθηκαν παγκοσμίως τον Ιανουάριο.
- Ενισχύθηκε ελαφρά η τιμή του **πετρελαίου** και υποχώρησε η τιμή του **φυσικού αερίου** τον Φεβρουάριο για έκτο διαδοχικό μήνα. Άνοδο κατέγραψαν τα **βασικά μέταλλα** τον Ιανουάριο, ενώ οριακή άνοδο κατέγραψαν οι τιμές **τροφίμων και ποτών** τον ίδιο μήνα.
- Υποχώρηση του **ευρώ** τον Φεβρουάριο σε σχέση με το δολάριο.
- Άνοδο κατέγραψαν οι **κεφαλαιαγορές** σε Κίνα, Ευρωζώνη και ΗΠΑ τον Φεβρουάριο.
- Το **κόστος κεφαλαίου** ανήλθε στην Ευρωζώνη τον Ιανουάριο για νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων ενισχύθηκαν σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ τον Φεβρουάριο.

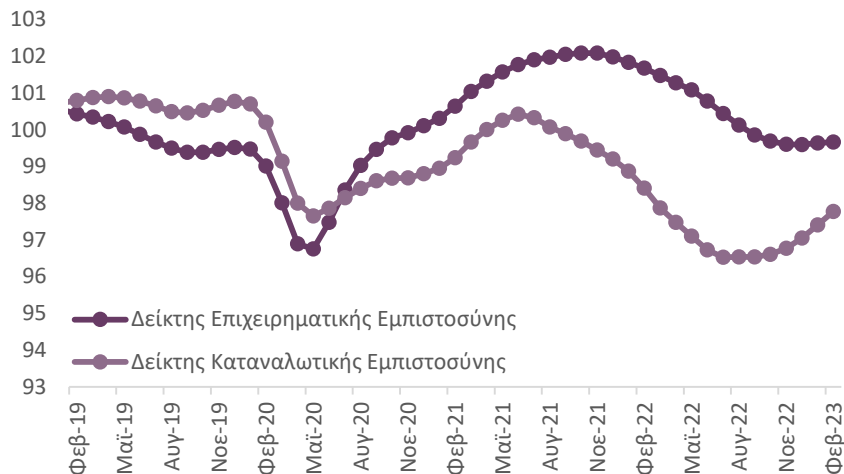
Σταθεροποίηση του οικονομικού κλίματος στην Ευρώπη τον Φεβρουάριο

Βελτίωση της καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως τον Φεβρουάριο

Οριακή υποχώρηση του δείκτη οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη κατά 0,1%, στις 99,7 μονάδες

Δείκτες Οικονομικού κλίματος χωρών ΟΟΣΑ

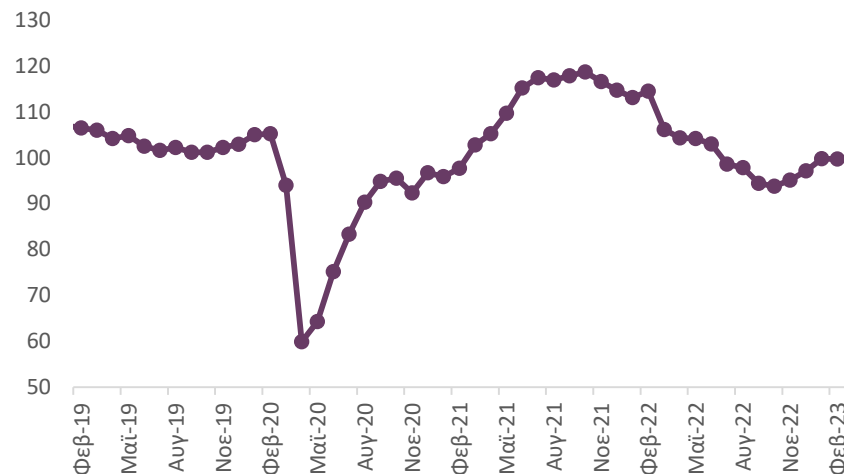
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2008-2020 = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 02/2023

Δείκτης Οικονομικού κλίματος της Ευρωζώνης

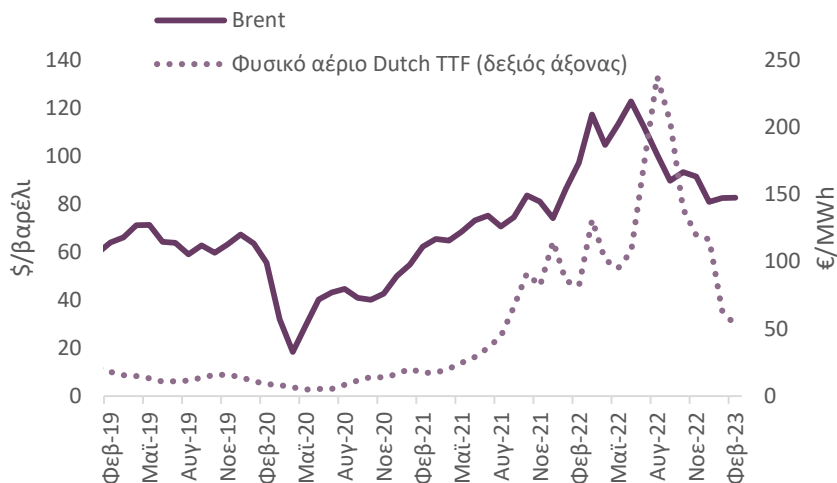
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2000-2019 = 100)

Πηγή: DG ECFIN, έως 02/2023

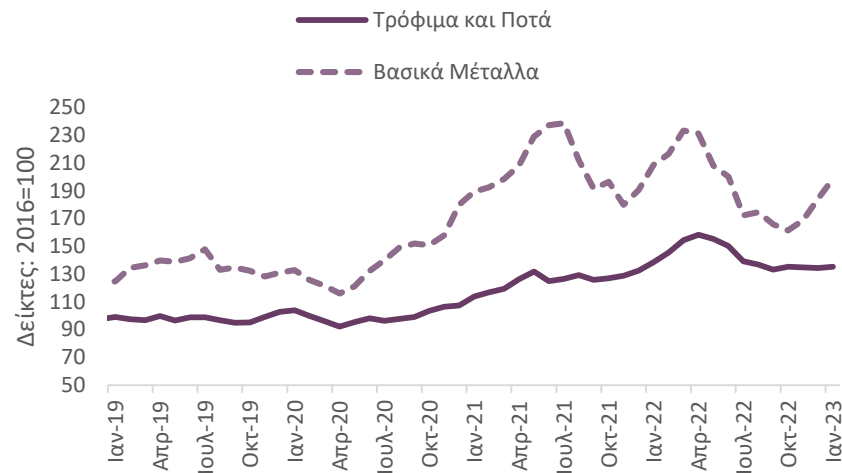
Άνοδος των τιμών σε Brent και βασικά μέταλλα, πτώση σε φυσικό αέριο

Οριακή άνοδος της τιμής του Brent τον Φεβρουάριο κατά 0,1%, στα \$82,6/βαρέλι. Πτώση (-17,1%) στα 52,8€/MWh για το συμβόλαιο φυσικού αερίου TTF επόμενου μήνα.

Πηγή: ΔNT και NYMEX, έως 02/2023

Άνοδος στις τιμές βασικών μετάλλων (7,9%) και στις τιμές τροφίμων και ποτών (+0,7%) τον Ιανουάριο

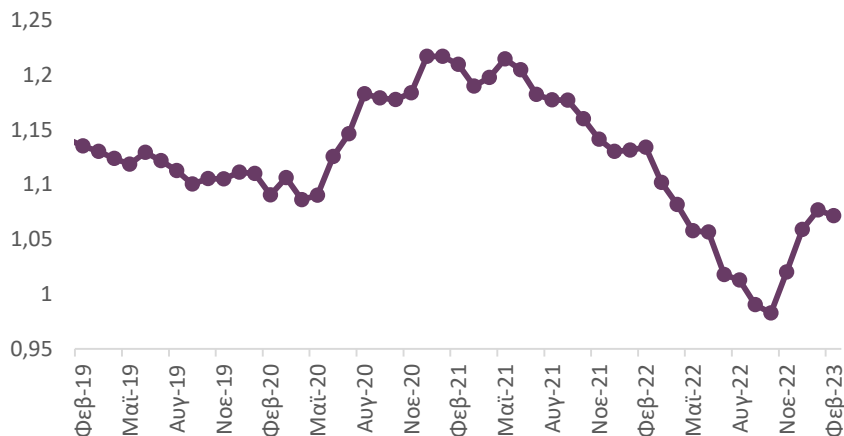

Πηγή: ΔNT, Commodity data portal, έως 01/2023

Ανοδικά κινήθηκαν η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου και οι διεθνείς κεφαλαιαγορές

Πτωτικά κινήθηκε τον Φεβρουάριο η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου (-0,5%), στα 1,07 \$/€

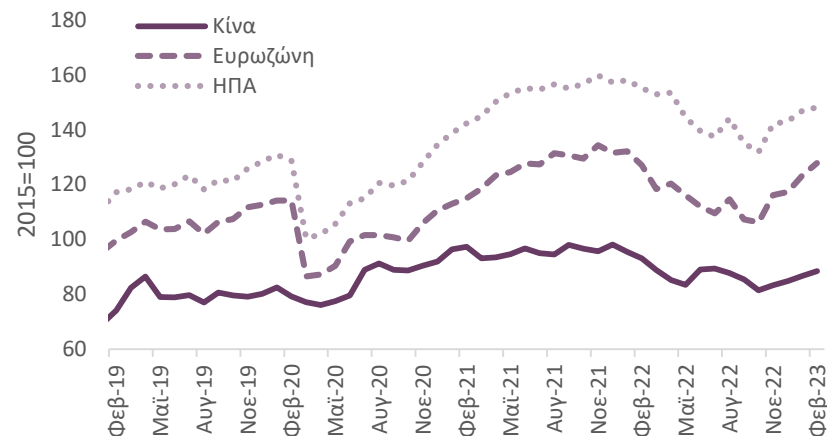
Ισοτιμία ευρώ/δολαρίου

Πηγή: ΕΚΤ, έως 02/2023

Άνοδος των τιμών μετοχών καταγράφηκε σε Ευρωζώνη (3,6%), Κίνα (2,0%) και ΗΠΑ (+0,8%)

Χρηματιστηριακοί Δείκτες Μετοχών

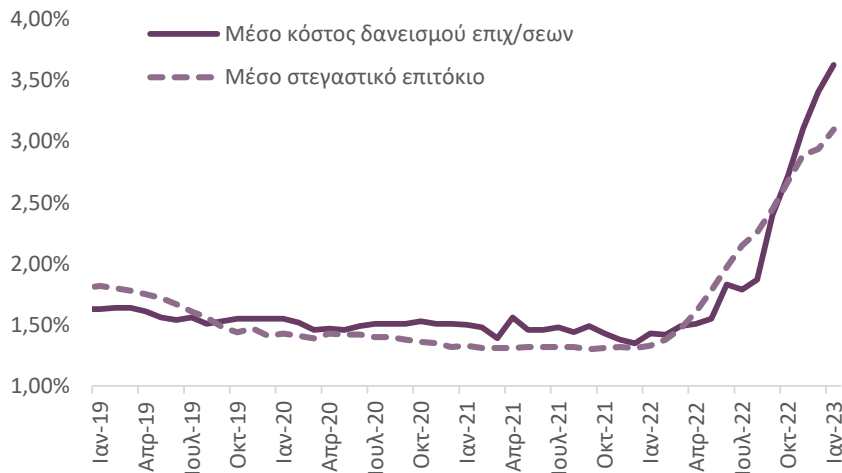

Πηγή: ΟΟΣΑ, μηνιαίος μ.ό. τιμών κλεισίματος γενικών δεικτών, έως 02/2023

Περαιτέρω άνοδος του κόστους χρηματοδότησης στην Ευρωζώνη για νοικοκυριά και επιχειρήσεις, άνοδος αποδόσεων κρατικών ομολόγων σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ

Άνοδος στο κόστος δανεισμού για νοικοκυριά και επιχειρήσεις στην Ευρωζώνη τον Ιανουάριο

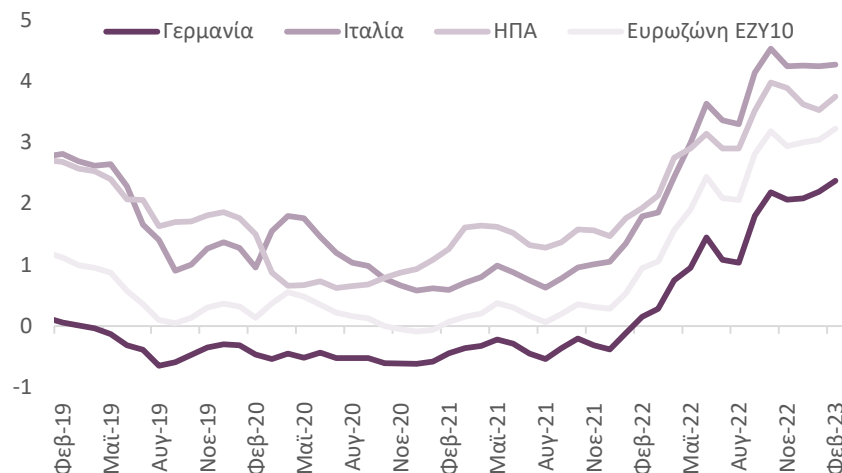
Τραπεζικά επιτόκια δανεισμού στην Ευρωζώνη

Πηγή: ΕΚΤ, έως 01/2023

Άνοδος αποδόσεων 10-ετών κρατικών ομολόγων σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ τον Φεβρουάριο

Αποδόσεις 10-ετών κρατικών ομολόγων

Πηγή: ΟΟΣΑ και ΕΚΤ, έως 02/2023

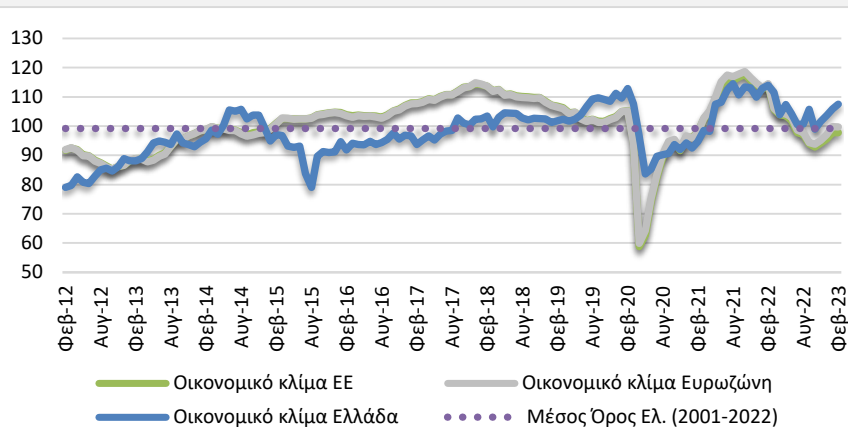
3. Οικονομικό κλίμα

Οικονομικό κλίμα - Σύνοψη

- Ο δείκτης **Οικονομικού Κλίματος** ενισχύθηκε ήπια τον Φεβρουάριο, αν και παράλληλα διαμορφώθηκε ελαφρά χαμηλότερα από το αντίστοιχο επίπεδο του προηγούμενου έτους (-6,4 μονάδες του δείκτη σε σχέση με τον Φεβρουάριο 2022).
- Στις **επιχειρηματικές προσδοκίες**, σημειώθηκε σημαντική βελτίωση σε Κατασκευές, Βιομηχανία και Λιανικό και σε μικρότερο βαθμό στις Υπηρεσίες.
- Η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** παρουσίασε σημαντική εξασθένηση, ενώ παράλληλα κυμάνθηκε αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα (-8,5 μονάδες του δείκτη έναντι του Φεβρουαρίου 2022).
- Η αξιοποίηση του **εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας** υποχώρησε ήπια ωστόσο διατηρήθηκε υψηλότερα από μακροχρόνιο μέσο όρο.

Μικρή βελτίωση του εγχώριου δείκτη οικονομικού κλίματος τον Φεβρουάριο, με εξασθένηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

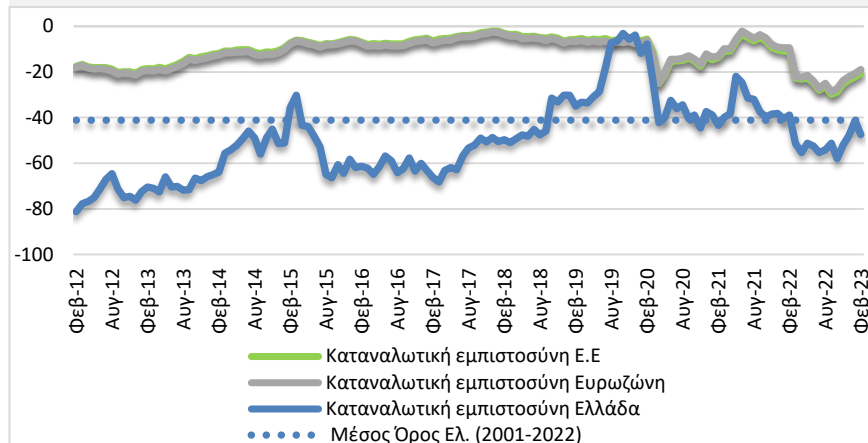
Μικρή άνοδος του δείκτη οικονομικού κλίματος, απόρροια ενίσχυσης των προσδοκιών σε όλους τους τομείς

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος ενισχύθηκε τον Ιανουάριο στις 107,5 μονάδες, έναντι 105,9 μονάδων τον Ιανουάριο και 113,9 μονάδων πριν ένα χρόνο

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 2/2023

...με το δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να υποχωρεί αισθητά

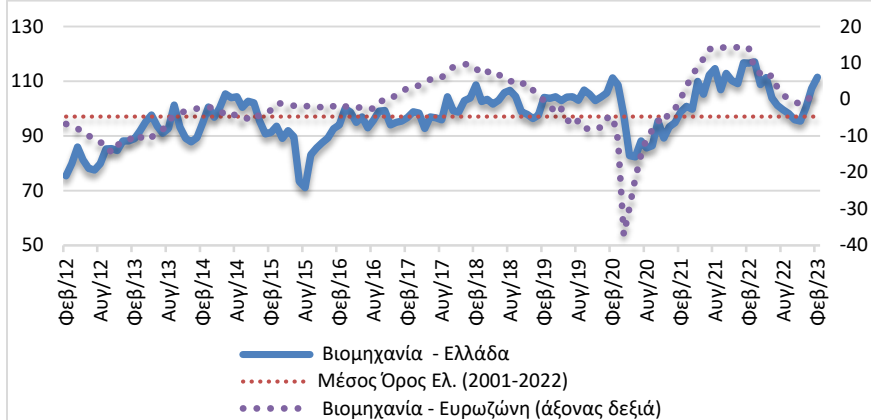

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης εξασθένησε τον Φεβρουάριο και διαμορφώθηκε στις -47,4 μονάδες, από -41,4 τον προηγούμενο μήνα, οριακά χαμηλότερα από την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (-38,9 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 2/2023

Αισθητή βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία, ήπια ενίσχυση στις Υπηρεσίες

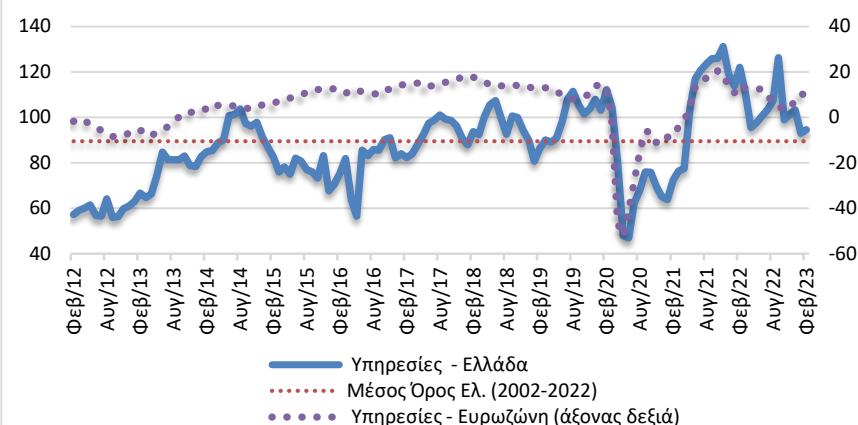
Σημαντική ενίσχυση των προσδοκιών στη Βιομηχανία, έντονη βελτίωση των προβλέψεων στην παραγωγή

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** βελτιώθηκε αισθητά τον Φεβρουάριο στις 111,5 (από 107,4 τον Ιανουάριο) μονάδες, επίπεδο αισθητά χαμηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό (116,7 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 2/2023

Ήπια βελτίωση στις Υπηρεσίες, λόγω αισιόδοξων προβλέψεων της επόμενης περιόδου

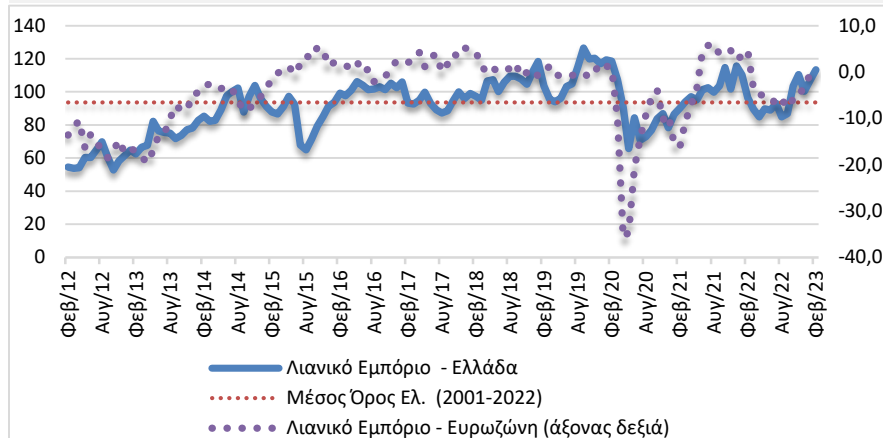

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** ενισχύθηκε ήπια τον Φεβρουάριο, στις 94,5 μονάδες, από 93,0 τον Ιανουάριο, σε έντονα χαμηλότερα επίπεδα με πριν ένα χρόνο (122,0 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 2/2023

Μικρή ενίσχυση στις Κατασκευές, αισθητή βελτίωση στο Λιανικό εμπόριο

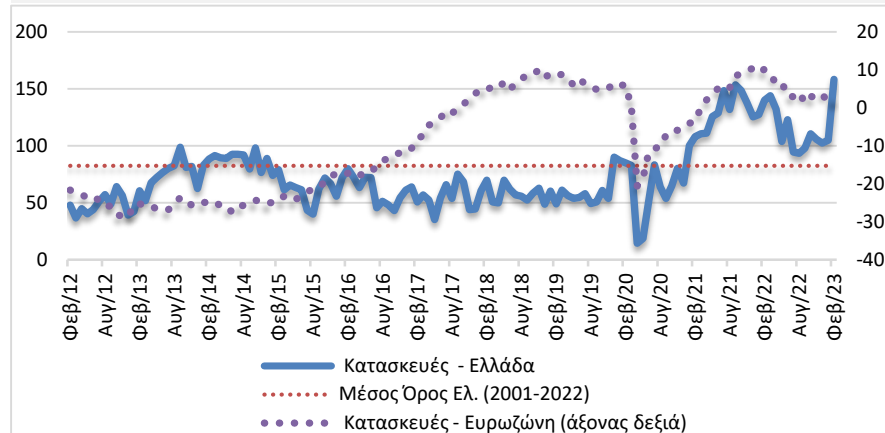
Σημαντική βελτίωση στις προσδοκίες στο Λιανεμπόριο, ικανοποίηση από τις πωλήσεις της περιόδου

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** ενισχύθηκε σημαντικά τον Ιανουάριο, στις 113,3 από 106,9 μον. τον Ιανουάριο, αισθητά υψηλότερα από ένα έτος νωρίτερα (96,5 μον.)

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 2/2023

Κατακόρυφη ενίσχυση των προσδοκιών στις Κατασκευές, προερχόμενη αποκλειστικά και από τα Δημόσια έργα και από τις Ιδιωτικές κατασκευές

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** βελτιώθηκε σημαντικά τον Φεβρουάριο, στις 158,2 μον., από 104,8 μον. τον Ιανουάριο, έντονα υψηλότερα του αντίστοιχου περυσινού (140 μον.)

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 2/2023

4. Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας

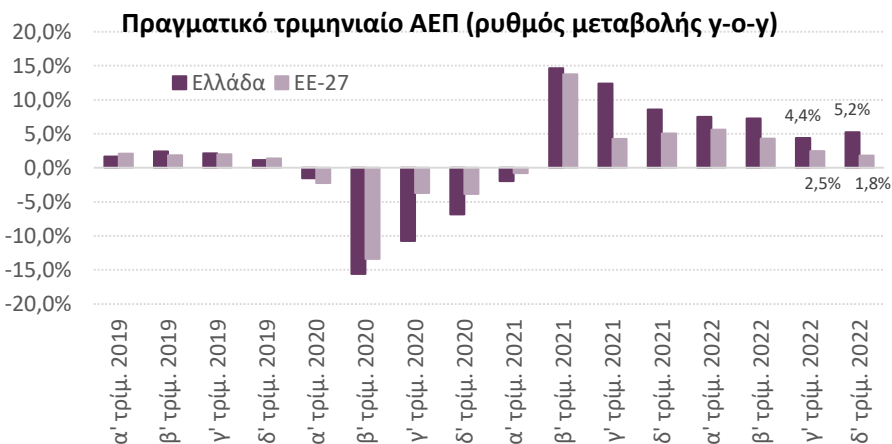
Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας - Σύνοψη

- Ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του **πραγματικού ΑΕΠ** επιβραδύνθηκε σημαντικά το γ' τρίμηνο του 2022, σε 2,8% από 7,1% το προηγούμενο τρίμηνο, κυρίως λόγω επιβράδυνσης της ανόδου σε εξαγωγές και ιδιωτική κατανάλωση. Οι εισαγωγές κατέγραψαν μικρότερη επιβράδυνση, η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε περαιτέρω, ενώ αντίθετα οι επενδύσεις ενισχύθηκαν.
- Συρρίκνωση της **βιομηχανικής παραγωγής** τον Δεκέμβριο κατά 1,4% αλλά βελτίωση κατά 2,3% στο σύνολο του έτους.
- Μείωση του όγκου πωλήσεων στο **Λιανικό Εμπόριο** τον Δεκέμβριο κατά 1,2% σε ετήσια βάση.
- Ανοδική τάση στην **οικοδομική δραστηριότητα** τον Νοέμβριο, με περισσότερες άδειες, μεγαλύτερα νέα κτίσματα
- Περαιτέρω μείωση του **ποσοστού ανεργίας** τον Ιανουάριο, με μικρή επιδείνωση στο ισοζύγιο ιδιωτικής μισθωτής απασχόλησης. Το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας παρουσίασε ισχυρή πτώση και διαμορφώθηκε στο 10,8% από 12,4% τον Δεκέμβριο.
- Στον **εξωτερικό τομέα**, έλλειμμα €2,7 δισεκ. καταγράφηκε στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) τον Δεκέμβριο, έναντι €2,3 δισεκ. το 2021, με πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών. Στο σύνολο του 2022, το έλλειμμα του ΙΤΣ διαμορφώθηκε στα €20,1 δισεκ. (9,6% του ΑΕΠ), έναντι €12,3 δισεκ. (6,8% του ΑΕΠ) το 2021.
- Έλλειμμα €3,0 δισεκ. στο **ισοζύγιο αγαθών** τον Δεκέμβριο, με μεγαλύτερη αύξηση στις εξαγωγές κατά €930 εκ., έναντι εισαγωγών κατά €628 εκ.
- Πλεόνασμα €358 εκ. στο **ισοζύγιο υπηρεσιών** τον Δεκέμβριο, με αύξηση εισπράξεων (€205 εκ.) και πληρωμών (€257 εκ.), ενώ το 68% των εισπράξεων προήλθε από τις μεταφορές.
- Νέα αποκλιμάκωση του **πληθωρισμού** τον Ιανουάριο στο 7,3% από 7,6% τον Δεκέμβριο, ηπιότερος από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Περαιτέρω μείωση του ΕνΔΤΚ, 6,5% τον Φεβρουάριο.

Ανθεκτική άνοδος του ΑΕΠ κατά 5,2% στο δ' τρίμηνο, 5,9% στο σύνολο του 2022. Επιβράδυνση της ανόδου σε κατανάλωση, ετήσια πτώση σε εξαγωγές στα τέλη του 2022.

Ετήσια αύξηση του ΑΕΠ κατά 5,2% το δ' τρίμ. του 2022, από 4,4% στο προηγούμενο τρίμηνο. Αύξηση 5,9% στο σύνολο του 2022, ανθεκτική ιδιωτική κατανάλωση (+7,8%) και ενίσχυση των επενδύσεων (+21,7%). Η επίδοση του ΑΕΠ ήταν ταχύτερη του μ.ό. στην ΕΕ.

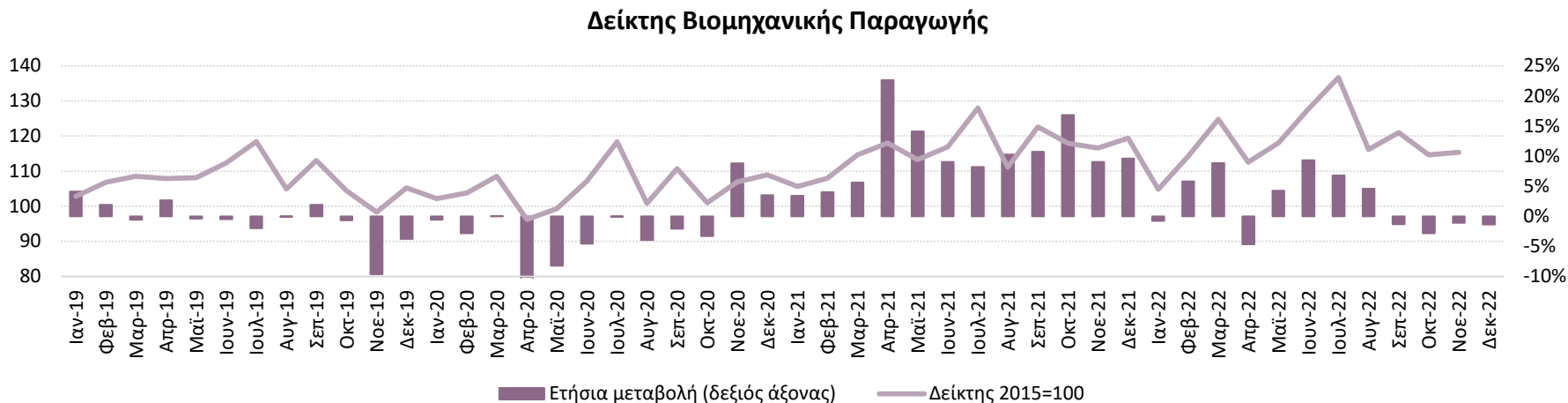
Ενισχύθηκαν σημαντικά οι επενδύσεις σε κατοικίες (2,2% του ΑΕΠ στο δ' τρίμ. από 1,5% στο β' τρίμ.). Άνοδο κατέγραψαν επίσης οι επενδύσεις σε άλλες κατασκευές (3,7% από 3,6% του ΑΕΠ) και οι λοιπές επενδύσεις (8,7% από 8,4% του ΑΕΠ).

Πηγές: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί και Eurostat, εποχικά διορθωμένα στοιχεία, σταθερές τιμές του 2015, έως 12/2022

* Οι άλλες κατασκευές περιλαμβάνουν τα δημόσια έργα, βιομηχανικά και εμπορικά κτίρια, ξενοδοχεία, κτήρια γραφείων και λοιπά μη οικιστικά κτήρια

Ετήσια μείωση της βιομηχανικής παραγωγής κατά 1,4% τον Δεκέμβριο. Βελτίωση κατά 2,3% στο σύνολο του 2022, σε σχέση με σαφώς εντονότερη αύξηση του 2021 (10,1%)

Στο σύνολο του έτους, ενίσχυση της Μεταποίησης κατά 4,4% αντί 9,0% το 2021

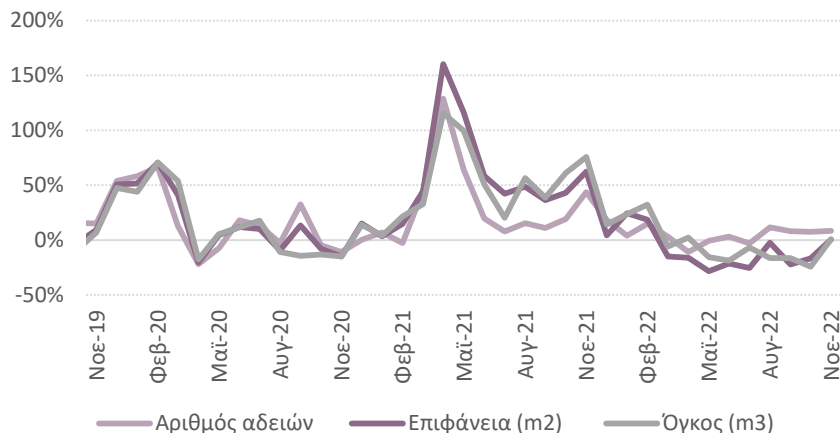
Στους βασικούς κλάδους για την ελληνική οικονομία, αυξήθηκε η παραγωγή στα Φάρμακα (11,2% αντί για 12,3%), στα Βασικά Μέταλλα (4,2% αντί για 1,5% πέρυσιν), και στα Τρόφιμα (4,2% αντί 4,0%)

Συνεχίζεται η αύξηση στην ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα και τον Νοέμβριο του 2022, σε σχέση το 2021. Στο σύνολο του 2022, ηπιότερη βελτίωση στο λιανεμπόριο σε σχέση με το 2021.

Συνεχίστηκε η αύξηση στις νέες ιδιωτικές άδειες τον Νοέμβριο του 2022 (8,3%) σε σχέση με το 2021. Οριακή αύξηση σε όρους επιφάνειας (+0,3%) και σε όγκο (+0,8%).

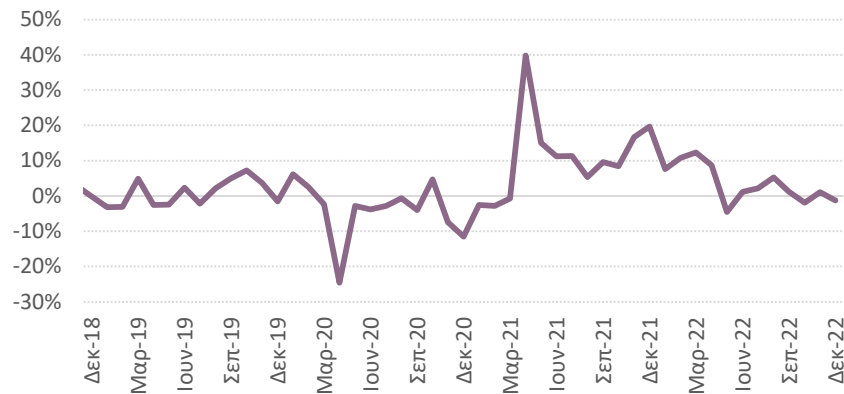
Περιορισμός στον όγκο λιανεμπορίου κατά 1,2% τον Δεκέμβριο του 2022 αντί αύξησης 19,6% ένα χρόνο νωρίτερα. Στο σύνολο του 2022, αυξήθηκε κατά 3,2% (αντί +10,3% το 2021)

Ετήσια μεταβολή μεγεθών ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας (%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

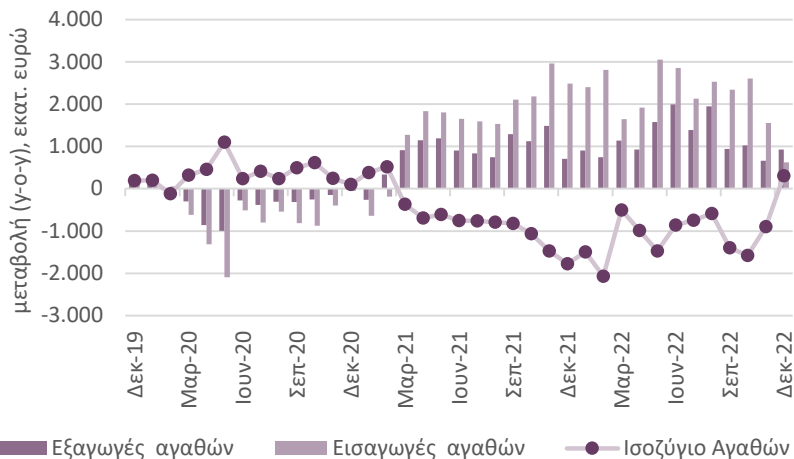
Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο (ετήσια % μεταβολή)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

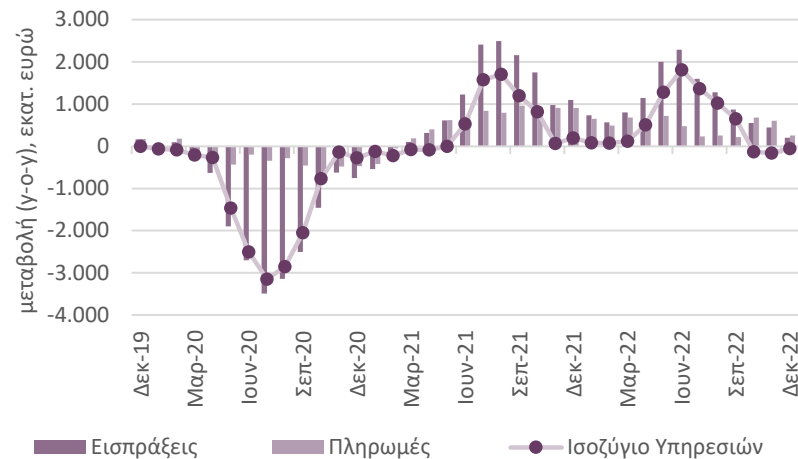
Μικρή βελτίωση του ελλείμματος ισοζυγίου αγαθών και οριακή μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών τον Δεκέμβριο

Ισοζύγιο Αγαθών

Στα €3,0 δισεκ. το έλλειμμα στο **ισοζύγιο αγαθών**, έναντι €3,3 δισεκ. το 2021, με αύξηση εξαγωγών (€930 εκ.) και εισαγωγών (€628 εκ.). Το 52% περίπου των αυξήσεων σε εξαγωγές και το 73% σε εισαγωγές προήλθε από τα καύσιμα.

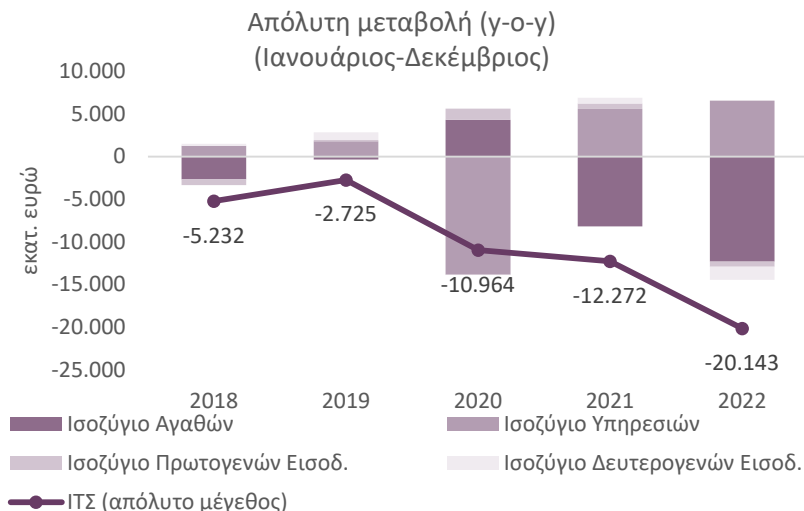
Ισοζύγιο Υπηρεσιών

Το πλεόνασμα στο **ισοζύγιο υπηρεσιών** διαμορφώθηκε στο €358 εκ., έναντι €410 εκ. το 2021, με αύξηση εισπράξεων (€205 εκ.) και πληρωμών (€257 εκ.). Το 60% των εισπράξεων προήλθε από τις μεταφορές και το 30% από τον τουρισμό.

Στα €20,1 δισεκ. το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) στο σύνολο του 2022 (9,6% του ΑΕΠ), έναντι €12,3 δισεκ. το 2021 (6,8% του ΑΕΠ).

Σημαντική επέκταση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών και του πλεονάσματος υπηρεσιών, ενώ τα ισοζύγια εισοδημάτων επιδεινώθηκαν.

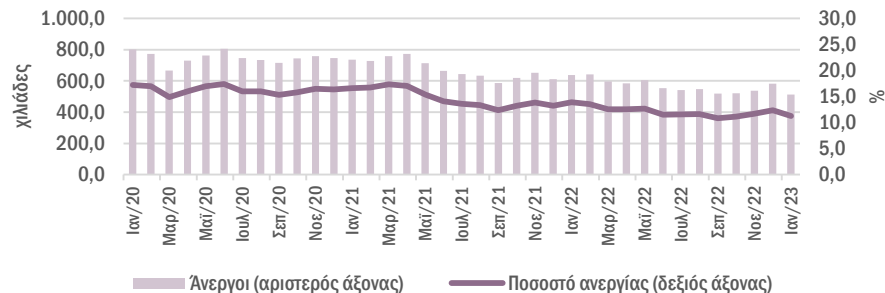
Δεκέμβριος 2022: Έλλειμμα €2,7 δισεκ. στο ΙΤΣ, έναντι €2,3 δισεκ. το 2021.

Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2022:

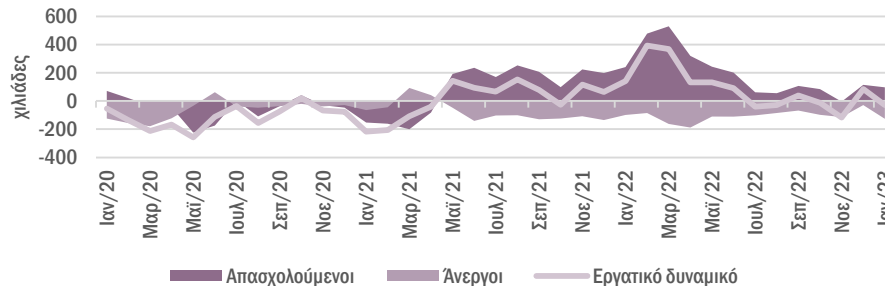
- Αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών κατά €12,3 δισεκ., με αύξηση εισαγωγών κατά €26,5 δισεκ. και εξαγωγών κατά €14,2 δισεκ. Τα καύσιμα αποτελούν πάνω από το 50% των αυξημένων εξαγωγών και εισαγωγών το 2022.
- Το πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών ενισχύθηκε κατά €6,6 δισεκ. έναντι του 2021, με αύξηση εισπράξεων κατά €12,5 δισεκ. και των πληρωμών κατά €5,9 δισεκ. Οι τουριστικές εισπράξεις διαμορφώθηκαν στα €17,6 δισεκ. αποτελώντας το 37% των συνολικών εισπράξεων, ενώ οι εισπράξεις από μεταφορές συνεισφέρουν το 49%.
- Σημαντική συρρίκνωση στο πλεόνασμα του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων κατά €609 εκ. και στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων κατά €1,5 δισεκ., λόγω μεγαλύτερης αύξησης των πληρωμών.

Νέα πτώση του ποσοστού ανεργίας τον πρώτο μήνα του 2023

Ποσοστό ανεργίας και αριθμός ανέργων στην Ελλάδα

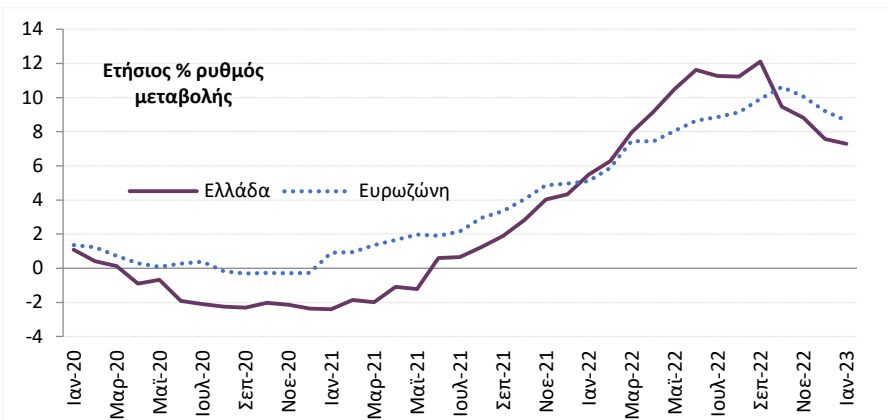
Ετήσια μεταβολή στον αριθμό των απασχολούμενων, ανέργων και του εργατικού δυναμικού

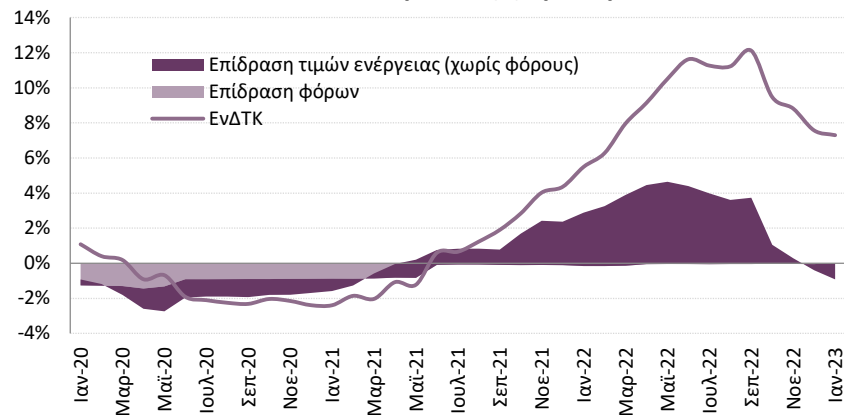
- Σε ετήσια βάση το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Ιανουάριο του 2023 περιορίστηκε κατά 2,7 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με τον Ιανουάριο του 2022, κατερχόμενο στο 11,2% από 13,9%.
- Την ίδια περίοδο ο αριθμός των ανέργων περιορίστηκε κατά 126,2 χιλ. άτομα, στα 511,3 χιλ. από τα 637,5 χιλ. (-19,8%).
- Αντίστοιχα, ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 97,0 χιλ. άτομα ή κατά 2,5%, στα 4.042,1 χιλ. από τα 3.945,1 χιλ., ενώ ο μη ενεργός πληθυσμός περιορίστηκε οριακά, κατά 2,3 χιλ. άτομα ή κατά 0,1% (από τα 3.262,2 χιλ. στα 3.259,9 χιλ.).
- Σε μηνιαία βάση το εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Ιανουάριο του 2023 παρουσίασε πτώση συγκριτικά με το Δεκέμβριο του 2022 και κατήλθε στο 10,8% από 12,4% (-1,6 ποσοστιαίες μονάδες).
- Με βάση τα στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ, τον Ιανουάριο του 2023 το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν αρνητικό κατά 27,6 χιλ. άτομα (186,3 χιλ. προσλήψεις και 213,9 χιλ. αποχωρήσεις), από αρνητικό κατά 25,8 χιλ. τον Ιανουάριο του 2022 (138,0 χιλ. προσλήψεις και 163,8 χιλ. αποχωρήσεις).

Συνεχίστηκε η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού τον Ιανουάριο, ταχύτερα από ό,τι στην Ευρωζώνη

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

Ελλάδα: Εναρμονισμένος πληθωρισμός 7,3% τον Ιανουάριο φέτος, από 7,6% τον Δεκέμβριο του 2022. Σε χαμηλότερα επίπεδα ο πληθωρισμός λόγω της εντονότερης αρνητικής επίδρασης των ενεργειακών αγαθών (-0,9%). Μηδενική η επίδραση των έμμεσων φόρων. Ελαφρώς ισχυρότερη η θετική επίδραση των λοιπών αγαθών (8,2%).

Για τον **Φεβρουάριο** ο ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ, στο 6,5%

Ευρωζώνη: Ηπιότερος ο πληθωρισμός τον Ιανουάριο φέτος, στο 8,7%. Τον Φεβρουάριο ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ στο 8,5%.

5. Δημοσιονομικά

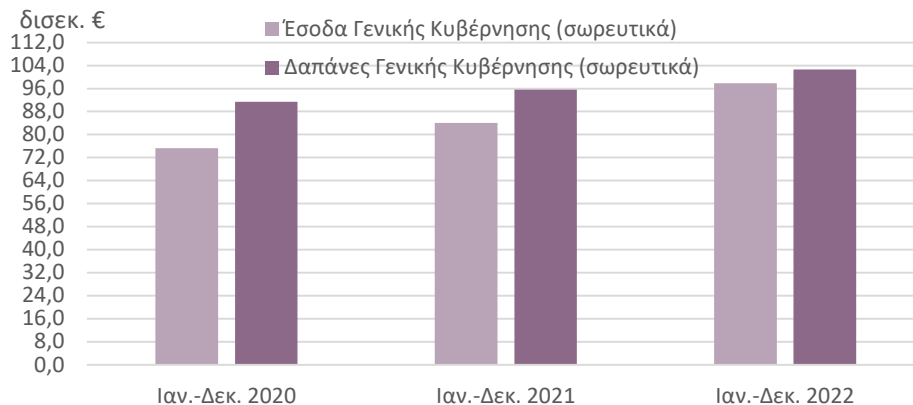
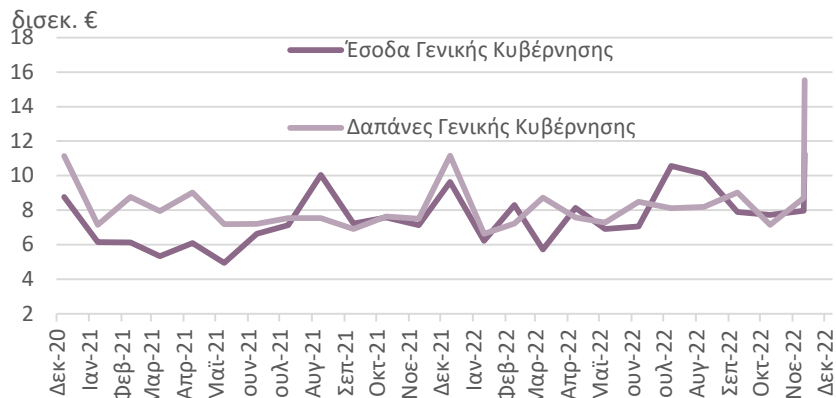
Δημοσιονομικά - Σύνοψη

- **Σημαντική επιδείνωση των δημοσίων οικονομικών τον Δεκέμβριο** σε σχέση με ένα έτος πριν, από τη μεγαλύτερη ετήσια **αύξηση των δαπανών (+39,2%) σε σχέση με τα έσοδα (+17,0%)**. Η αύξηση των δαπανών προήλθε κυρίως από την αύξηση στις καταβληθείσες κεφαλαιακές μεταβιβάσεις, στις αγορές μη χρηματοοικονομικών παγίων και στις επιδοτήσεις. Αύξηση στα έσοδα κυρίως λόγω της αύξησης στις τρέχουσες μεταβιβάσεις εισπραχθείσες και στους έμμεσους φόρους.
- Στο **δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022**, τα **έσοδα** ήταν €13,79 δισεκ. περισσότερα σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση σε όλες τις υποκατηγορίες, ειδικά στις εισπράξεις έμμεσων φόρων (+€7,91 δισεκ.). Οι **δαπάνες** είναι αυξημένες κατά €7,07 δισεκ. σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση στις περισσότερες υποκατηγορίες. Σημαντική μείωση στις πληρωμές τρεχουσών μεταβιβάσεων. |
- **Πρωτογενές έλλειμμα** Γενικής Κυβέρνησης (σε ταμειακή βάση) στην περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου €287,6 εκατ., έναντι ελλείμματος €7,42 δισεκ. πριν ένα χρόνο. |
- Η μέση **απόδοση των ελληνικών 10-ετών ομολόγων** σημείωσε οριακή άνοδο τον Ιανουάριο, σε 4,3% από 4,2% τον προηγούμενο μήνα, με το spread έναντι των αντίστοιχων Γερμανικών να μειώνεται στις 210 από 214 μ.β. |

Μεγάλη ετήσια αύξηση δαπανών και εσόδων τον Δεκέμβριο

Αύξηση των δαπανών κατά 39,2%, από αύξηση 16,1% τον Νοέμβριο. Αύξηση των εσόδων τον Δεκέμβριο κατά 17,0%, από +11,6% ένα μήνα πριν.

Έσοδα - Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης*

Οι **δαπάνες** αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά €4,37 δισεκ. κυρίως λόγω της αύξησης στις καταβληθείσες κεφαλαιακές μεταβιβάσεις (+€2,11 δισεκ.), στις αγορές μη χρηματοοικονομικών παγίων (+€1,18 δισεκ.) και στις επιδοτήσεις (+€1,00 δισεκ.).

Αυξημένα **έσοδα** τον Δεκέμβριο σε σχέση με πέρυσι κατά €1,63 δισεκ. κυρίως λόγω της αύξησης στις τρέχουσες μεταβιβάσεις εισπραχθείσες (+€963 εκατ.) και στους έμμεσους φόρους (+€443 εκατ.).

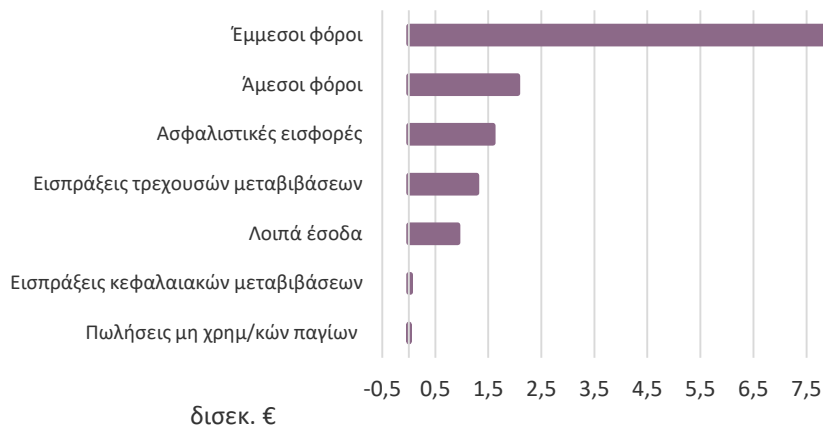
Στο **δωδεκάμηνο** τα έσοδα ήταν €13,79 δισεκ. περισσότερα (+16,4%) από πέρυσι ενώ οι δαπάνες ήταν περισσότερες κατά €7,07 δισεκ. (+7,4%).

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 12/2022 * Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Η Γενική Κυβέρνηση περιλαμβάνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό, την Κεντρική Κυβέρνηση (ΔΕΚΟ, λοιπά νομικά πρόσωπα Δημοσίου, Νοσοκομεία), τους προϋπολογισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Ασφαλιστικών Ταμείων (ΟΚΑ)

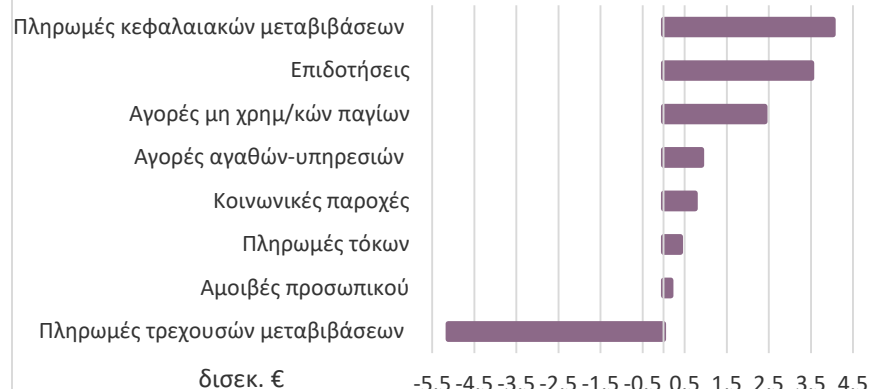
Έλλειμμα στο δωδεκάμηνο, από ακόμα μεγαλύτερο έλλειμμα πέρυσι. Η μείωση προήλθε από τη μεγαλύτερη αύξηση των εσόδων (ειδικά των έμμεσων φόρων) σε σχέση με τις δαπάνες

Κατηγορίες δημοσίων εσόδων – δαπανών

Μεταβολές εσόδων (Ιαν.-Δεκ. '22-'21)

Μεταβολές δαπανών (Ιαν.-Δεκ. '22-'21)

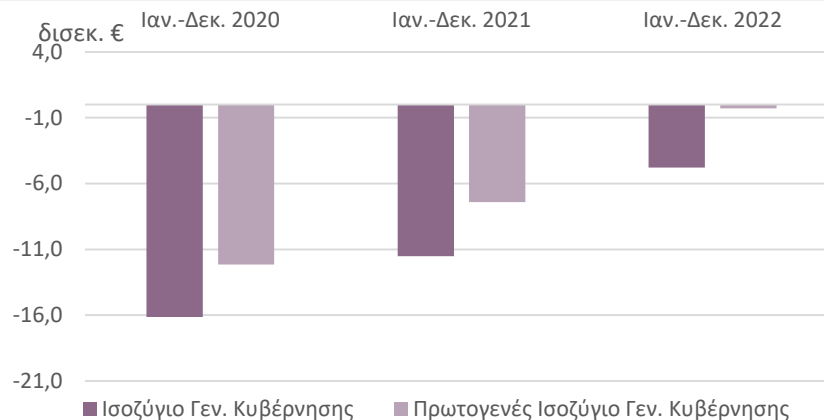
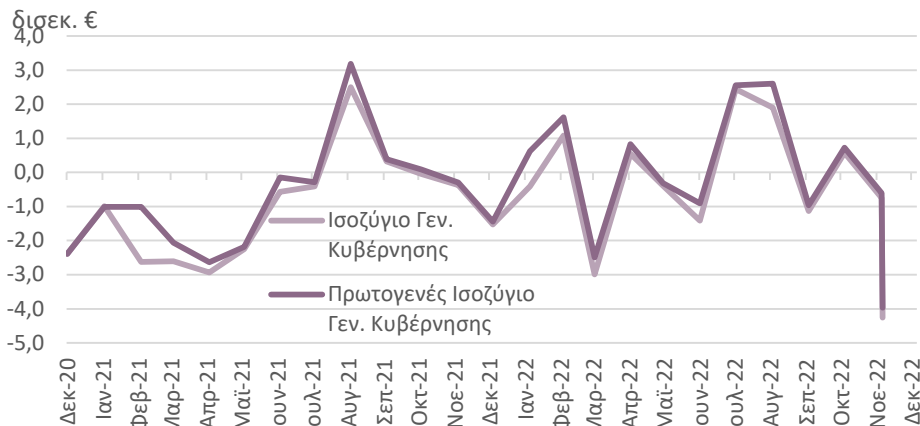
Αύξηση εσόδων στο δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου σε σχέση με πέρυσι κατά €13,79 δισεκ., με αύξηση σε όλες τις υποκατηγορίες, ειδικά στις εισπράξεις έμμεσων φόρων (+€7,91 δισεκ.).

Αύξηση δαπανών κατά €7,07 δισεκ. σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση στις περισσότερες υποκατηγορίες. Σημαντική μείωση στις πληρωμές τρεχουσών μεταβιβάσεων (-€5,12 δισεκ.).

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 12/2022

Το πρωτογενές έλλειμμα αυξήθηκε πολύ τον Δεκέμβριο. Ήταν λιγότερο ελλειμματικό πέρυσι τον ίδιο μήνα.

Ισοζύγιο-Πρωτογενές ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης*

Έλλειμμα πρωτογενούς δημοσιονομικού ισοζυγίου τον Δεκέμβριο ύψους €3,97 δισεκ., έναντι ελλείμματος €1,44 δισεκ. πριν ένα χρόνο. Η επιδείνωση προήλθε από τη μεγαλύτερη αύξηση των δαπανών (+€4,37 δισεκ.) σε σχέση με τα έσοδα (+€1,63 δισεκ.).

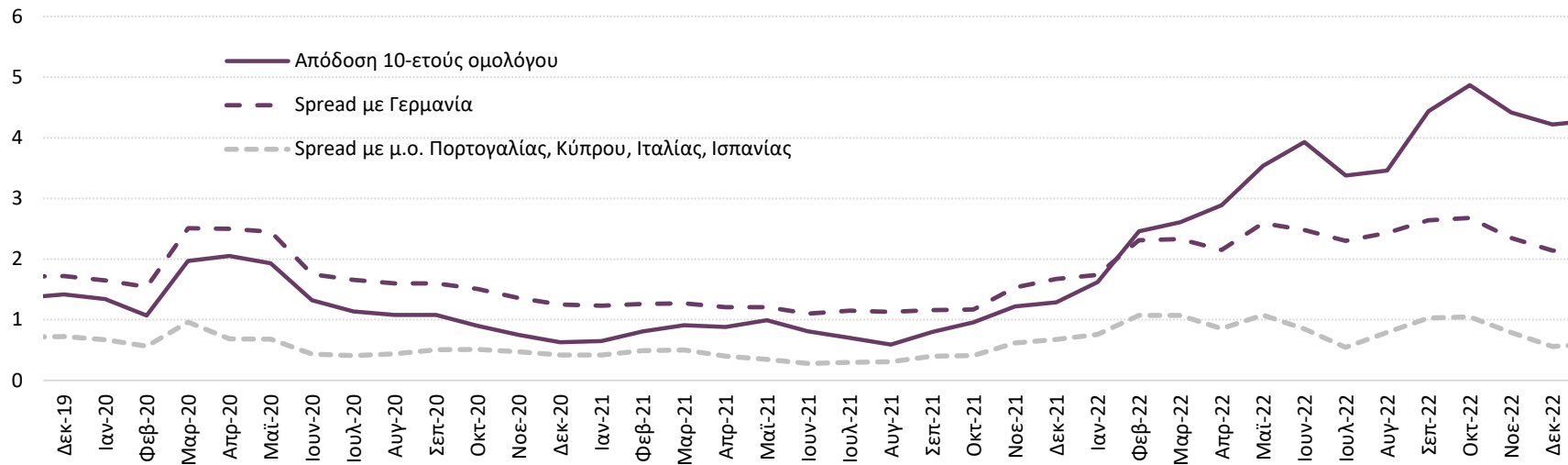
Επιδείνωση Ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης τον Δεκέμβριο σε σχέση με πριν ένα έτος κατά €2,74 δισεκ., σε έλλειμμα €4,26 δισεκ.

Στην περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου, πρωτογενές έλλειμμα €287,6 εκατ., έναντι ελλείμματος €7,42 δισεκ. πριν ένα χρόνο.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 12/2022 * Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Το Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει από τη διαφορά εσόδων-δαπανών της. Το Πρωτογενές Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει αφαιρώντας τις πληρωμές τόκων από το ισοζύγιο της.

Η απόδοση των ελληνικών ομολόγων σημείωσε οριακή άνοδο τον Ιανουάριο...

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

... με μέσο επιτόκιο **4,3%** για το **10-ετές ομόλογο**, από 4,2% τον προηγούμενο μήνα, ενώ το μέσο **spread** έναντι του αντίστοιχου γερμανικού μειώθηκε από 214 μ.β. σε 210 μ.β.

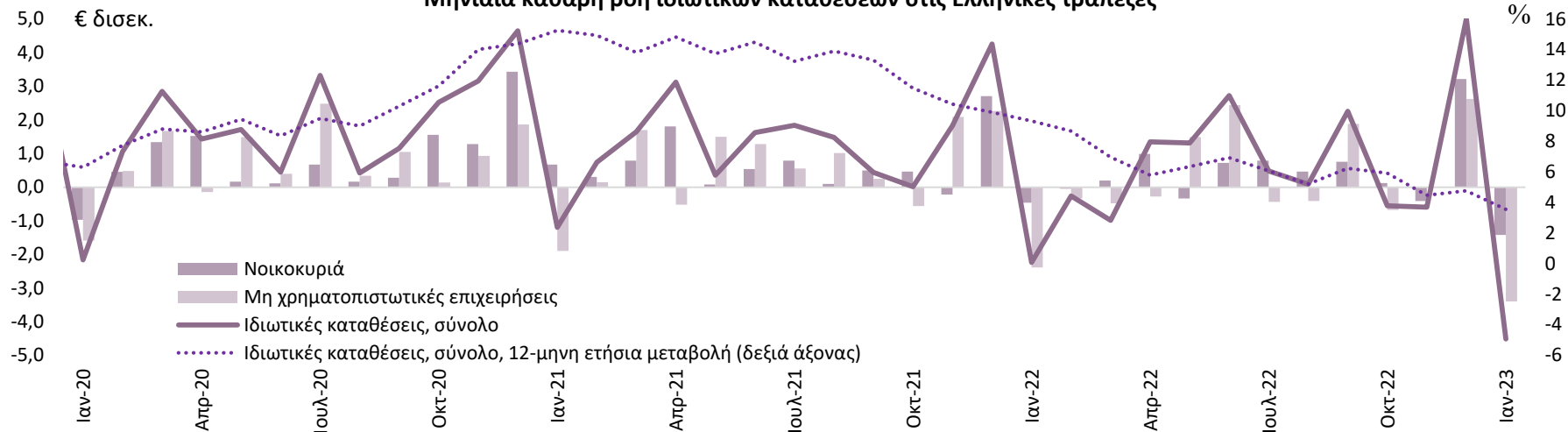
6. Τραπεζικά

Τραπεζικά - Σύνοψη

- Οι **ιδιωτικές καταθέσεις** κατέγραψαν πτώση τον Ιανουάριο, κατά €4,5 δισεκ., εν μέρει λόγω εποχικότητας, μειωμένες όμως και σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2022, κατά €2,3 δισεκ..
- Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) εκταμίευσαν €0,9 δισεκ. **νέα δάνεια τακτής λήξης** τον Ιανουάριο, καταγράφοντας οριακή αύξηση σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2022.
- Οι κλάδοι της μεταποίησης και της ενέργειας απορρόφησαν μεγάλο ποσοστό των νέων δανείων τον Δεκέμβριο. Η **καθαρή χρηματοδότηση των νοικοκυριών** συνέχισε να συρρικνώνεται.
- Τα **επιτόκια νέου δανεισμού** προς τις επιχειρήσεις σημείωσαν περαιτέρω άνοδο τον Ιανουάριο, σε υψηλό επίπεδο εξαιτίας, με την απόκλισή τους από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης να διευρύνεται. Τα επιτόκια νέας στεγαστικής πίστης επίσης αυξήθηκαν, ωστόσο η απόκλισή τους από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες μειώθηκε.
- Η **χρηματιστηριακή αγορά** μετοχών κινήθηκε ανοδικά για πέμπτο συνεχόμενο μήνα τον Φεβρουάριο, κατά 8,6%, καταγράφοντας έτσι το υψηλότερο επίπεδο από τον Σεπτέμβριο του 2014, με τις τραπεζικές μετοχές να καταγράφουν άνοδο κατά 20,3%. Η αξία συναλλαγών κατέγραψε επίσης σημαντική ενίσχυση.

Οι τραπεζικές καταθέσεις των ιδιωτών υποχώρησαν αισθητά τον Ιανουάριο, εν μέρει λόγω εποχικότητας, κατά €4,5 δισεκ. ...

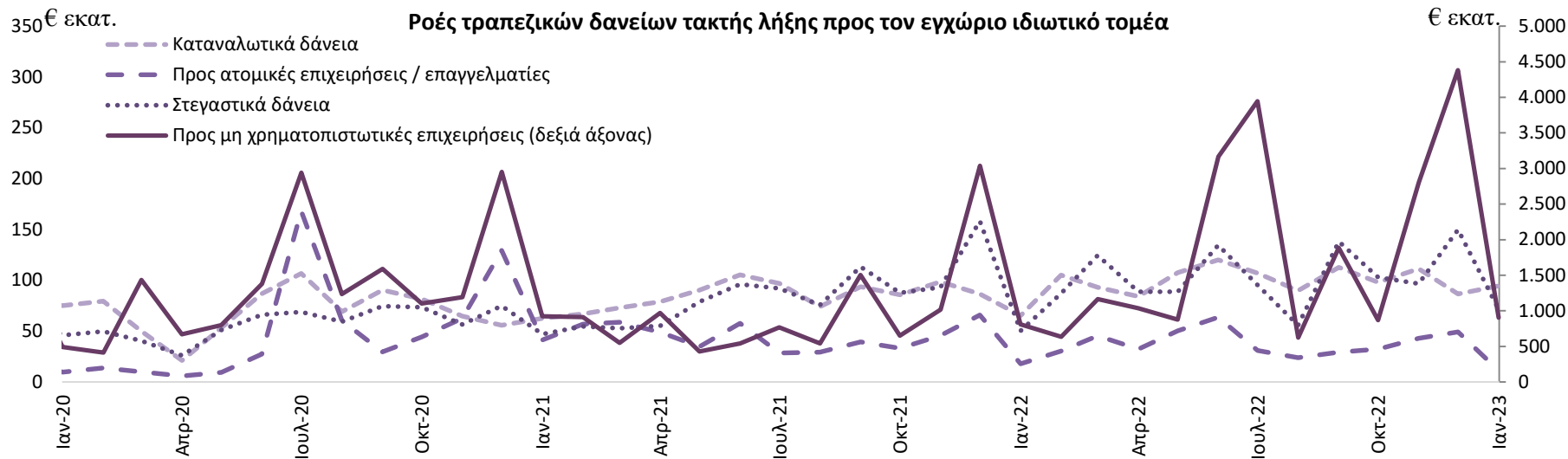
Μηνιαία καθαρή ροή ιδιωτικών καταθέσεων στις Ελληνικές τράπεζες

... λόγω μείωσης των καταθέσεων των νοικοκυριών και επιχειρήσεων κατά €1,4 δισεκ. και €3,1 δισεκ. αντίστοιχα. Σε ετήσια βάση, καταγράφηκε πτώση κατά €2,3 δισεκ. Ο 12-μηνιος ρυθμός ετήσιας αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων μειώθηκε σε 3,5%.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 1/2023

Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) εκταμίευσαν €0,9 δισεκ. νέα δάνεια τακτής λήξης τον Ιανουάριο...

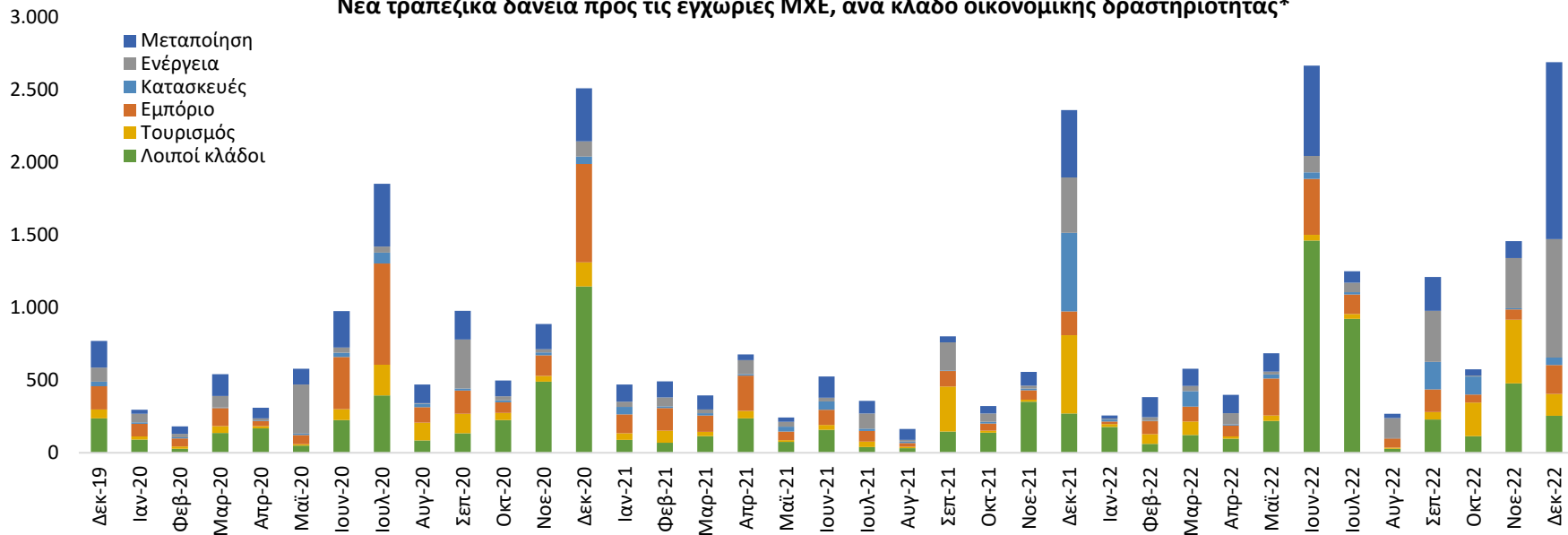

... σε σύγκριση με €0,8 δισεκ. τον ίδιο μήνα πέρυσι. Η καθαρή χρηματοδότηση των νοικοκυριών συνέχισε να συρρικνώνεται, με €166 εκατ. νέα δάνεια τον Ιανουάριο.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 1/2023

Οι κλάδοι της μεταποίησης και ενέργειας απορρόφησαν μεγάλο ποσοστό των νέων δανείων τον Δεκέμβριο

Νέα τραπεζικά δάνεια προς τις εγχώριες ΜΧΕ, ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*

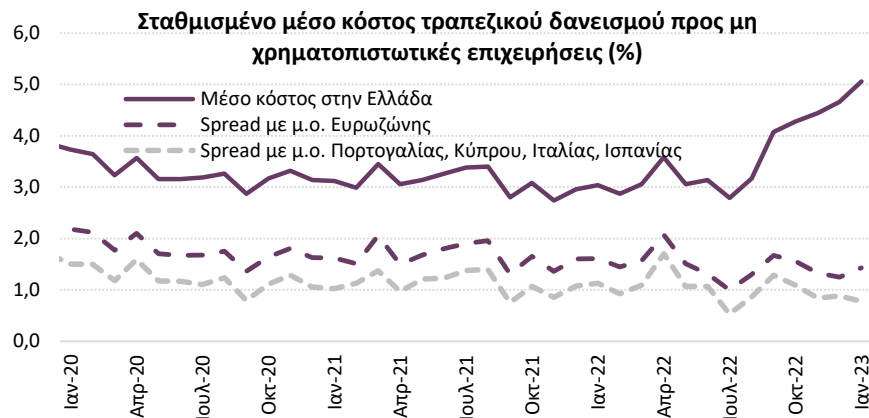

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 1/2023

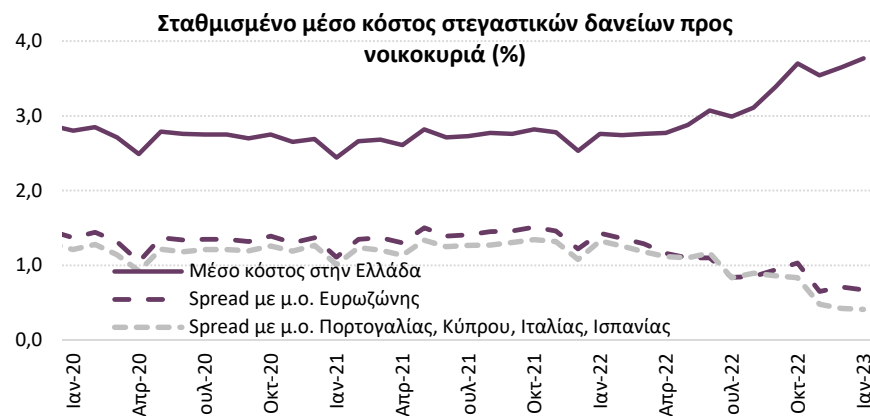
*Ως νέα δάνεια ορίζονται τα δάνεια σε όλα τα νομίματα των οποίων η ημερομηνία σύμβασης ανήκει στον εκάστοτε μήνα αναφοράς. Τα ποσά νέων δανείων ανά κλάδο αποτυπώνουν συνολικές μηνιαίες εκαταμιεύσεις που καταγράφονται στη βάση AnaCredit. Η AnaCredit είναι μια κοινή βάση αναλυτικών πιστωτικών δεδομένων στην Ευρωζώνη, που δημιουργήθηκε κατόπιν πρωτοβουλίας της ΕΚΤ. Τα δεδομένα αφορούν αποκλειστικά χορηγήσεις προς εγχώριες επιχειρήσεις.

Τα μέσα επιτόκια νέου δανεισμού αυξήθηκαν περαιτέρω για επιχειρήσεις και νοικοκυριά τον Ιανουάριο

Το κόστος νέου δανεισμού των επιχειρήσεων αυξήθηκε σε 5,1%, που αποτελεί υψηλό εξαετίας, με την απόκλιση από τον μ.ό. της Ευρωζώνης να αυξάνεται σε 143 μ.β., από 125 μ.β.

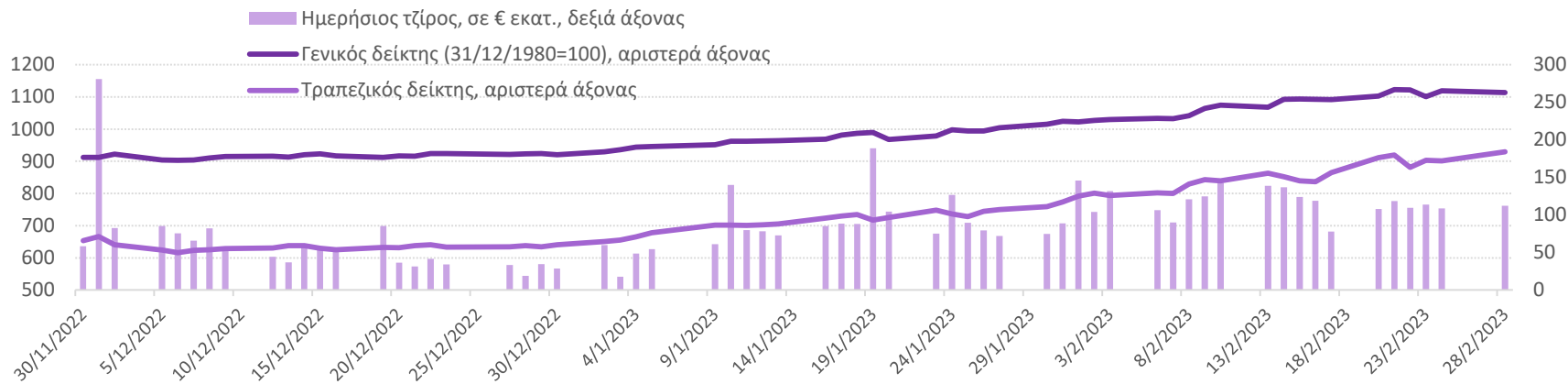
Το επιτόκιο νέων στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά αυξήθηκε σε 3,8%, όμως η απόκλιση από τον μ.ό. της Ευρωζώνης μειώθηκε στις 67 μ.β., από 71 μ.β.

Το μέσο κόστος νέου δανεισμού αποκλίνει από τον μ.ό. του «νότου» της Ευρωζώνης, κατά 78 μ.β. και 41 μ.β. για τις επιχειρήσεις και για τα νοικοκυριά αντίστοιχα.

Οι τιμές των μετοχών σημείωσαν άνοδο για πέμπτο συνεχόμενο μήνα τον Φεβρουάριο, κατά 8,6%, καταγράφοντας έτσι το υψηλότερο επίπεδο από τον Σεπτέμβριο του 2014...

Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

... με τον τραπεζικό δείκτη να σημειώνει επίσης ισχυρή άνοδο κατά 20,3%.

Ο μέσος όγκος ημερησίων συναλλαγών κυμάνθηκε υψηλότερα, σε € 117,5 εκατ. τον Φεβρουάριο, από €84,5 εκατ. τον Ιανουάριο, και μέσο όγκο ημερησίων συναλλαγών το 2022 στα €70,9 εκατ.

7. Ενέργεια

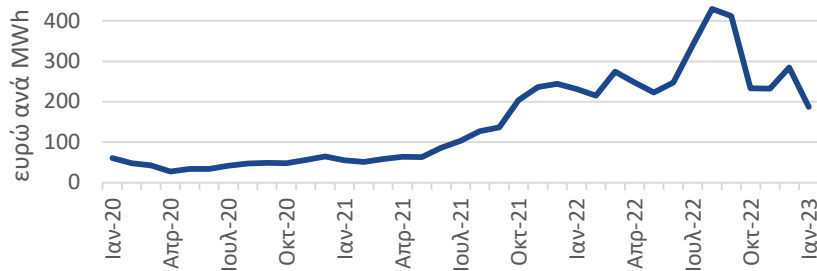
Ενέργεια - Σύνοψη

- Στην **αγορά ηλεκτρικής ενέργειας** τον Ιανουάριο, η κατανάλωση μειώθηκε κατά 12,9% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2021 ενώ, το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά μειώθηκε 19,4% σε ετήσια βάση.
- Η **εγκατεστημένη ισχύς των ΑΠΕ** τον Σεπτέμβριο σημείωσε αύξηση με προσθήκη 76 MW.
- Η **παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ** μειώθηκε τον Ιανουάριο κατά 37,8% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2021 ενώ, το ενεργειακό ισοζύγιο ήταν εισαγωγικό.
- Η **μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂** αυξήθηκε τον Φεβρουάριο κατά 15,2%.

Μείωση στο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας τον Ιανουάριο. Αύξηση της τιμής δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ τον Φεβρουάριο.

Το κόστος ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά τον Ιανουάριο μειώθηκε κατά 19,4% σε ετήσια βάση

Μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα

Η μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (Οριακή Τιμή Συστήματος) διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο στα 187 €/MWh. Μειώθηκε κατά 34,3% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 01/2023

Η τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ αυξήθηκε τον Φεβρουάριο

Μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ (EUA units)

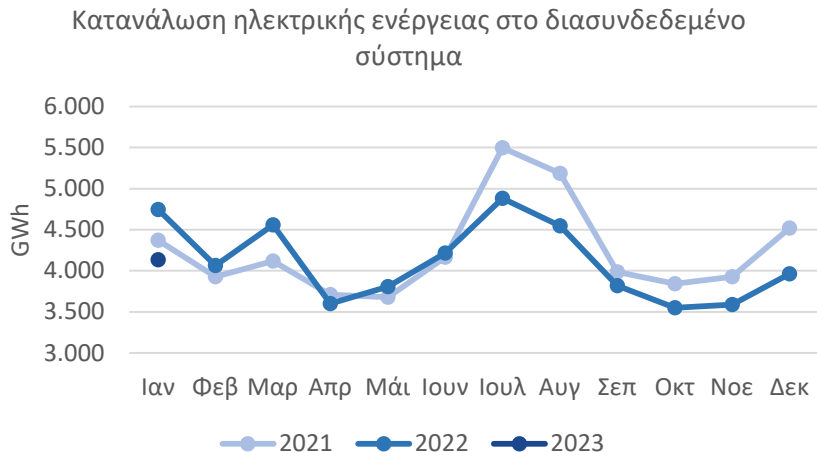

Η μέση τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ τον Φεβρουάριο διαμορφώθηκε στα 92,14 €/tCO₂. Αυξήθηκε κατά 15,2% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

Πηγή: EEX - Emission Spot Primary Market Auction Report, έως 02/2023

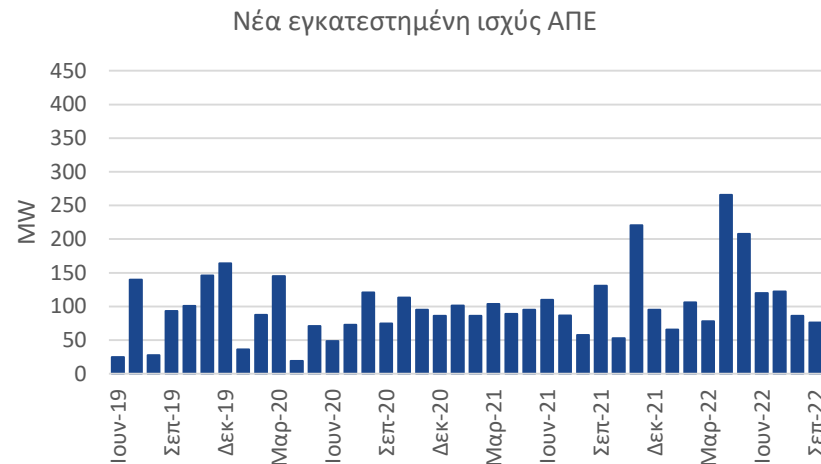
Ετήσια μείωση στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας τον Ιανουάριο. Οι επενδύσεις σε ΑΠΕ διατήρησαν τον Σεπτέμβριο τον ανοδικό ρυθμό τους.

Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο στις 4.135 GWh. Μειώθηκε κατά 12,9% σε ετήσια βάση.

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 01/2023

Η εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ για ηλεκτροπαραγωγή αυξήθηκε τον Σεπτέμβριο κατά 76 MW

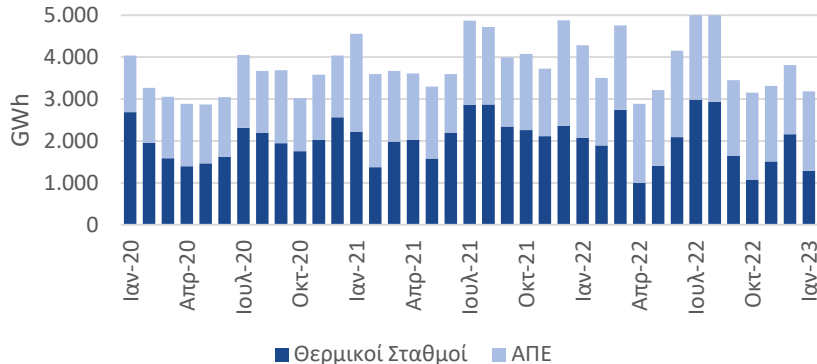
Πηγή: ΔΑΠΕΕΠ, έως 9/2022

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς και ΑΠΕ μειώθηκε σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο. Εισαγωγικό το ισοζύγιο ενέργειας.

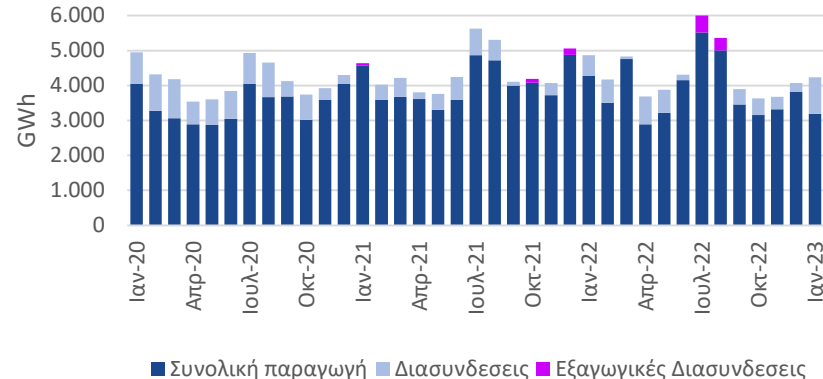
Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς στο διασυνδεδεμένο σύστημα τον Ιανουάριο μειώθηκε κατά 37,8% ενώ από ΑΠΕ μειώθηκε κατά 14,1% σε ετήσια βάση

Η συνολική εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας τον Ιανουάριο μειώθηκε κατά 25,5%. Το ισοζύγιο διασυνδέσεων ήταν εισαγωγικό με μερίδιο 24,7% στη συνολική ζήτηση

Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς και ΑΠΕ* στο διασυνδεδεμένο σύστημα

Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ισοζύγιο διασυνδέσεων στο διασυνδεδεμένο σύστημα*

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 01/2023

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 01/2023

8. Ειδικό θέμα*

«Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: Προκλήσεις και προοπτικές για την ελληνική οικονομία»

*Βασισμένο σε μελέτη του IOBE (2023), διαθέσιμη εδώ: http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=280

Ειδικό Θέμα - Σύνοψη

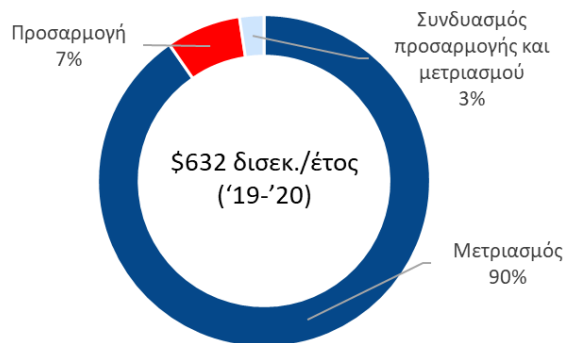
- Ακόμα και αν πετυχαίναμε τους παγκόσμιους στόχους μετριασμού σήμερα, το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής θα συνεχίσει να εξελίσσεται στο μέλλον. Απαραίτητες οι δράσεις προσαρμογής.
- **Σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο**, η Συμφωνία των Παρισίων, η Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ, οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών καθώς και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία μέσω της νέας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Προσαρμογή και τον Ευρωπαϊκό Κλιματικό Νόμο στοχεύουν στην αναγνώριση του κλιματικού κινδύνου και σε δράσεις για την αποτελεσματικότερη προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- **Στην Ελλάδα**, σύμφωνα με μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος, εκτιμάται ότι έως το 2100 η μη λήψη μέτρων προσαρμογής και μετριασμού θα οδηγήσει σε σωρευτικό κόστος €701 δισεκ. ωστόσο με τα κατάλληλα και έγκαιρα μέτρα το κόστος μπορεί να μειωθεί στα €123 δισεκ.
- Κυρίως **δημόσιοι εθνικοί και ευρωπαϊκοί οι πόροι** για τη **χρηματοδότηση της προσαρμογής** στην Ελλάδα, ωστόσο σημαντικό παραμένει το κενό μεταξύ των αναγκών και των διαθέσιμων χρηματοδοτήσεων.
- **Ο ιδιωτικός τομέας συμμετέχει στην προσαρμογή μέσω της ανάπτυξης σχετικής κλιματικής καινοτομίας, μέρος της οποίας μπορεί να χρηματοδοτηθεί** από βιώσιμη χρηματοδότηση (πράσινα ομόλογα, δάνεια και ομόλογα με ρήτρα βιωσιμότητας κτλ).
- **Η ασφάλιση αποτελεί ένα ακόμα εργαλείο** για την υποστήριξη της προσαρμογής, ειδικά μετά από κάποιο καταστροφικό κλιματικό γεγονός. Ωστόσο δεν είναι ακόμα υποχρεωτική, ενώ παράλληλα τίθενται θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης σχετικά με την δυνητική αύξηση των ασφαλιστρών τα οποία θα λαμβάνουν υπόψιν τον κλιματικό κίνδυνο.

Παγκόσμια χρηματοδότηση για το κλίμα. Αύξηση το 2019-2020, αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό σε σχέση με το 2017-2019

Το μεγαλύτερο μέρος των παγκόσμιων χρηματοδοτικών ροών για το κλίμα κατευθύνεται σε δράσεις μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

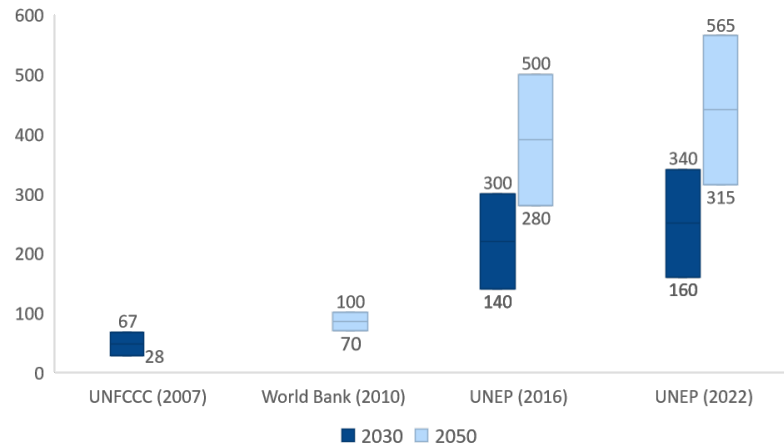
Οι χρηματοδοτικές ανάγκες για δράσεις προσαρμογής είναι περισσότερες από τους διαθέσιμους πόρους ενώ το κενό αναμένεται να μεγαλώσει ακόμα περισσότερο τα επόμενα χρόνια

Παγκόσμια Χρηματοδότηση για την Κλιματική Αλλαγή

Πηγή: Climate Policy Initiative , 2021

Εκτιμήσεις εύρους αναγκών χρηματοδότησης προσαρμογής στις αναπτυσσόμενες χώρες

Πηγή: IOBE (2023)

Η ΕΕ στοχεύοντας σε μια πιο έξυπνη, συστηματικότερη και ταχύτερη προσαρμογή εντατικοποιώντας την διεθνή δράση, δεσμεύει το 30% του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της για το 2021-2027 για προγράμματα σχετικά με την κλιματική αλλαγή.

Ευρωπαϊκή ταξινομία: Κατάλογος περιβαλλοντικά βιώσιμων επενδύσεων με στόχο την εντατικοποίησή τους

Περίπου €557 δισεκ. σε δράσεις συνολικά για το Κλίμα από NextGeneration EU και τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το 2021-2027. Μη ξεκάθαρο ποιο τμήμα των παραπάνω πόρων αφορά την προσαρμογή

Προτεραιότητες της ευρωπαϊκής ταξινομίας

1.Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής

2.Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

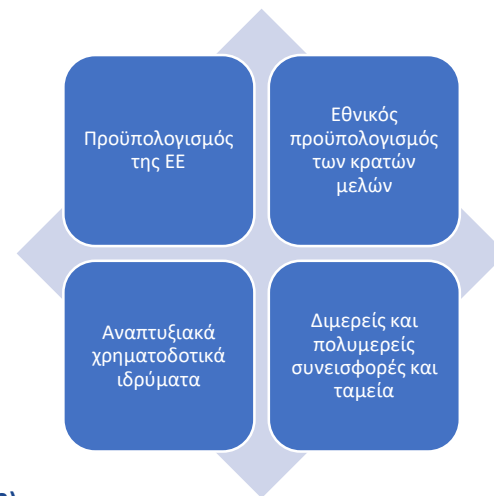
3.Αειφόρος χρήση και προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων

4.Μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία

5.Πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης

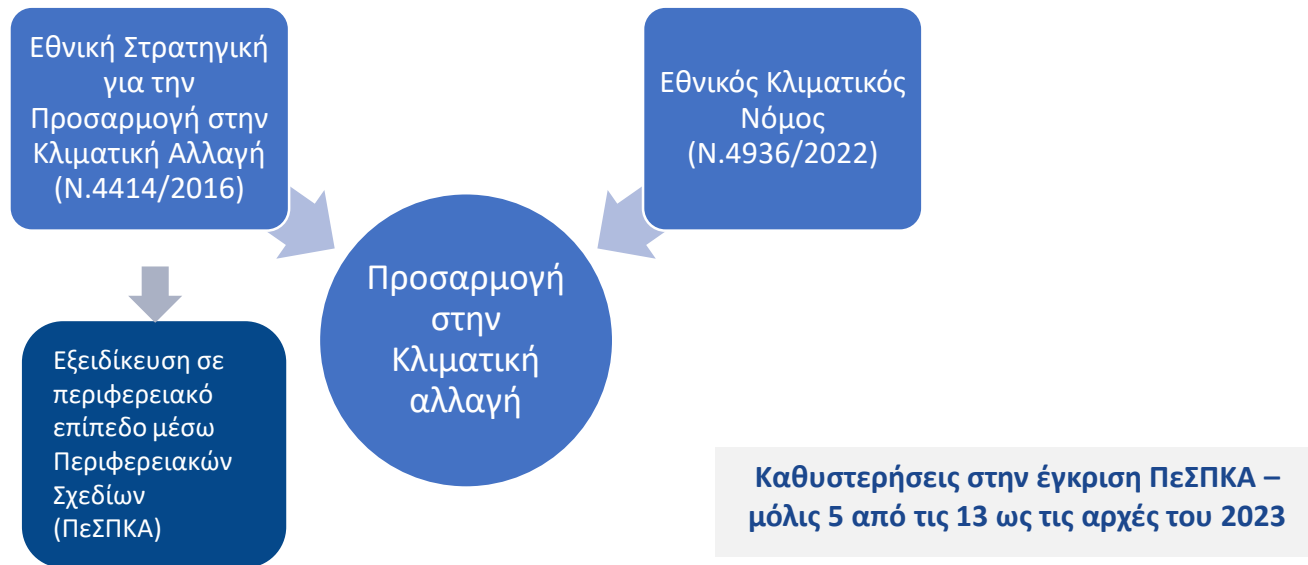
6.Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων

Πηγή: European Commission, 2020

Πηγή: IOBE (2023)

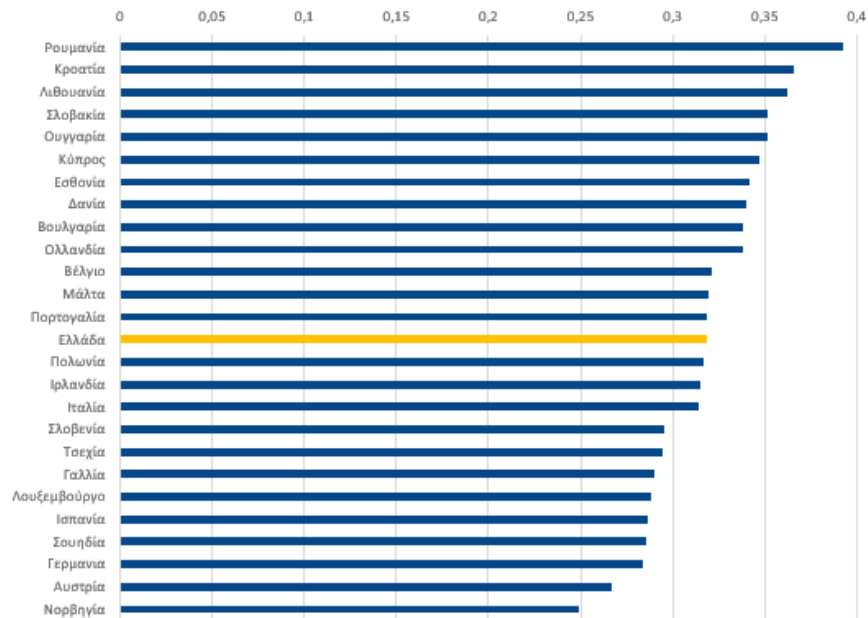
Το θεσμικό πλαίσιο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή διέπεται από τον Εθνικό Κλιματικό Νόμο και την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ)

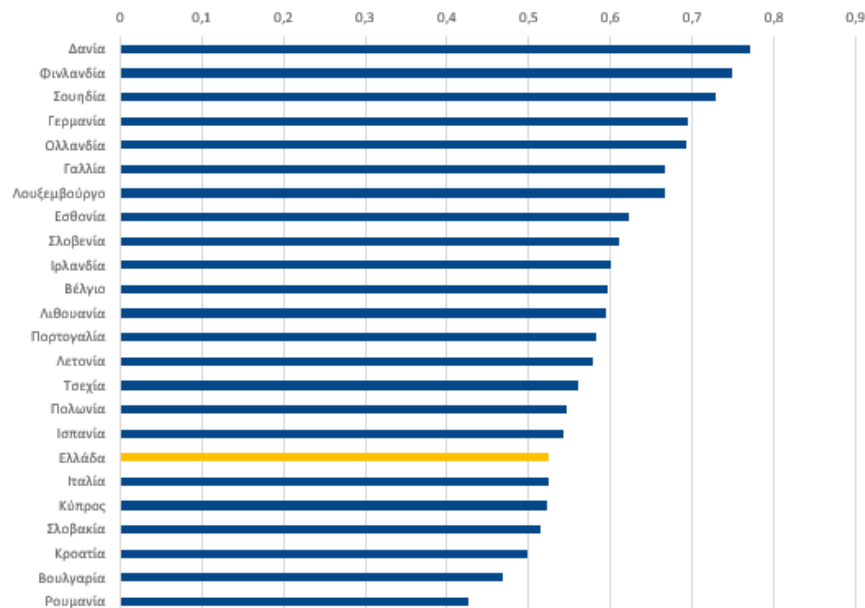
Πηγή: IOBE (2023)

Σε μεσαία θέση η Ελλάδα στον δείκτη τρωτότητας* σε σχέση με τα λοιπά κράτη μέλη της ΕΕ27. Λιγότερο έτοιμη** η ελληνική οικονομία να μετατρέψει επενδύσεις σε δράσεις προσαρμογής

Δείκτης Τρωτότητας στην ΕΕ27

Δείκτης Ετοιμότητας στην ΕΕ27

Πηγή: Δείκτης προσαρμογής στην Κλιματική αλλαγή του πανεπιστημίου Notre Dame για το 2019

*Δείκτης τρωτότητας: ικανότητα της οικονομίας να προσαρμοσθεί στις αρνητικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής

**Δείκτης ετοιμότητας: ετοιμότητα οικονομίας και κοινωνίας για χρήση επενδύσεων σε δράσεις προσαρμογής

Στην Ελλάδα, η χρηματοδότηση της εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής για την προσαρμογή προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους.

Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

- Χρηματοδότηση έργων προσαρμογής (ενδεικτικά αναδάσωση, αντιπλημμυρική προστασία, βελτίωση της ανθεκτικότητας των υποδομών κλπ.).
- Μέσα στο 2022 ανακοινώθηκαν περισσότερα από €1,8 δισεκ. για αντίστοιχα έργα (κυρίως για τον πρωτογενή τομέα)

ΕΣΠΑ (2014-2020, 2021-2027)

- €3,6 δισεκ. συνολικά για Περιβάλλον και Ενέργεια
- Μια από τις 6 στρατηγικές προτεραιότητες η Προσαρμογή στην Κλιματική αλλαγή
- Δράσεις προσαρμογής σε περιφερειακά και επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ. Σύνολο ΕΕ πόρων σε €1,1 δισεκ.

Στρατηγικό έργο LIFE AdaptInGR

- Ευρωπαϊκή συγχρηματοδότηση: €8,3 εκατ. (συνολικός προϋπολογισμός €14,2 εκατ.)
- Διάρκεια: 01/2019-12/2026
- Υποστήριξη κινητοποίησης επενδύσεων μέσω ΤΑΑ και νέου ΕΣΠΑ 2021-2027
- Το πρόγραμμα LIFE διαθέτει περίπου €500 εκατ. για έργα προσαρμογής και μετριασμού την περίοδο 2021-2027, σε όλα τα κράτη μέλη

Λοιπές πηγές

- ΕΠΑ – ειδικός στόχος η πράσινη ανάπτυξη, ~3 δισεκ. για πρόληψη και διαχείριση κινδύνων και ανάπτυξη υποδομών προστασίας
- €55 εκ. δάνειο από την ΕΙΒ στον δήμο Αθηναίων για την υποστήριξη της εφαρμογής της στρατηγικής ανθεκτικότητας

Ενώ οι δύο πρώτες φάσεις επικύρωσης και επίδειξης καινοτομίας στην Ελλάδα καλύπτονται από ευρωπαϊκά και εθνικά κεφάλαια, η τρίτη φάση της εμπορικής αξιοποίησης της καινοτομίας εμποδίζεται λόγω της ασθενοούς αγοράς κεφαλαίου και των περιορισμένων ιδιωτικών επενδύσεων

Ο ιδιωτικός τομέας αντιμετωπίζει κλιματικό κίνδυνο - βιώσιμη χρηματοδότηση υποστηρίζει μέτρα προστασίας αλλά και την ανάπτυξη κλιματικής, εμπορικά αξιοποιήσιμης καινοτομίας

Ο ιδιωτικός τομέας αντιμετωπίζει πολλαπλά είδη κλιματικού κινδύνου. Απαραίτητη η ενσωμάτωση του σχετικού κόστους στα επιχειρηματικά σχέδια

Είδη βιώσιμης χρηματοδότησης και ασφαλίστρων μερικά από τα διαθέσιμα εργαλεία για προσαρμογή στον ιδιωτικό τομέα

Πράσινα ομόλογα/
Ομόλογα και δάνεια με
ρήτρες αειφορίας

Ασφαλίστρων

Χρηματιστήριο

Ίδια κεφάλαια, ΣΔΙΤ λοιπά

Προτάσεις πολιτικής σε σχέση με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Αβεβαιότητα για την κλιματική αλλαγή

- Περιορισμός αβεβαιότητας
- Συστημική προσέγγιση
- Εξέλιξη φαινομένου και κόστος
- Εκτίμηση κλιματικού κινδύνου σε τομείς και κλάδους της ελληνικής οικονομίας
- Διαφοροποίηση σε περιφερειακό επίπεδο
- Καλές πρακτικές συμβατές με την Ελλάδα

Επιτάχυνση της εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής

- Επιτάχυνση έγκρισης ΠεΣΠΚΑ και διαδικασιών εφαρμογής των προβλεπόμενων έργων εν όψει της αναθεώρησης της ΕΣΠΚΑ (2026)
- Παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της ΕΣΠΚΑ
- Τροφοδότηση των υφιστάμενων δεδομένων στις ΠεΣΠΚΑ
- Περαιτέρω ενίσχυση της διυπουργικής επιτροπής για την προσαρμογή και συνεργασία με την Ειδική Επιστημονική Επιτροπή Κλιματικής Αλλαγής
- Συνεργασία με άλλους θεσμικούς φορείς (π.χ. Τράπεζα της Ελλάδος – Κέντρο Κλιματικής Αλλαγής και Βιωσιμότητας)

Ξεχωριστό Ταμείο για την Προσαρμογή

- Μελέτη σύστασης Ταμείου για την Προσαρμογή
- Χρηματοδότηση δράσεων και έργων προσαρμογής ή ανάκαμψης μετά από καταστροφικά γεγονότα
- Πόροι από πώληση δικαιωμάτων άνθρακα (ΣΕΔΕ), αναμόρφωση φορολογικού συστήματος (π.χ. αντικατάσταση ειδικών φόρων από φόρο άνθρακα)
- Συνεργασία με εθνικούς φορείς πολιτικής, συγκέντρωση εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων, γνωμοδότηση στην υλοποίηση έργων προσαρμογής (κατ' αντιστοιχία του ευρωπαϊκού οργανισμού CINEA)
- Εξέταση ξεχωριστής παρουσίασης του προϋπολογισμού εθνικών και ευρωπαϊκών εργαλείων που αφορά στην προσαρμογή

Κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων για Προσαρμογή

- Εξέταση παροχής φορολογικών κινήτρων σε επιχειρήσεις που επενδύουν σε δράσεις προσαρμογής
 - πιθανή κάλυψη δημοσιονομικού κενού από έμμεσους φόρους επί των επενδύσεων (π.χ. ΦΠΑ, εργοδοτικές εισφορές κτλ)
- Εργαλεία βιώσιμης χρηματοδότησης (πράσινα ομόλογα, δάνεια με ρήτρα αειφορίας)
- Άντληση κεφαλαίων από χρηματιστηριακή αγορά (εξέταση δημιουργίας δεικτών που λαμβάνουν υπόψη και την προσαρμογή στην κατεύθυνση του ATHEX: ESG)
- Τόνωση ενδιαφέροντος επενδυτών μέσω μειωμένου φόρου μερισμάτων

Ασφαλίσεις ως μέσο ανάκαμψης

- Ασφάλιση στον κλιματικό κίνδυνο, ειδικά σε ευάλωτους κλάδους, περιφέρειες
- Ταχύτερη ανάκαμψη μετά από καταστροφικό γεγονός
- Ολοκληρωμένη μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου και διαμόρφωσης ασφαλιστρών – προσοχή σε θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης
- Δράσεις προσαρμογής μειώνουν τον κίνδυνο και τα ασφάλιστρα
- Ορθότερη διαχείριση δημόσιων πόρων εξαιτίας μείωσης παροχής αποζημιώσεων από το κράτος

► DISCLAIMER

By receiving this document, the Recipient accepts and agrees to be bound by the following obligations and limitations:

The above material has been prepared by Attica Bank and IOBE for the exclusive use of the selected parties to whom it is delivered. Neither the whole or any part of the information in this presentation may be disclosed to or used by any other person or used for any other purpose without the prior consent of Attica Bank.

Neither Attica Bank nor any of its connected persons accept any liability or responsibility for the accuracy or completeness of, nor make any representation or warranty, express or implied, with respect to, the information on which this material is based or that this information remains unchanged after the issue of this presentation. In addition, the reader of the material agrees that Attica Bank and all “connected persons” neither owe nor accept any duty or responsibility to the former, whether in contract or in tort (including without limitation, negligence and breach of statutory duty), and shall not be liable in respect of any loss, damage or expense of whatsoever nature which is caused by any use the reader may choose to make of this material, or which is otherwise consequent upon the gaining of access to the report by the reader.

The content of this material should not be construed as a solicitation or a recommendation. It has been prepared for information purposes only and is purely indicative. It does not constitute an offer or invitation for sale or purchase of securities or any of the businesses or assets described herein or any form of commitment, advice, recommendation or valuation opinion on the part of Attica Bank or its connected persons. No part of this material should form basis of or can be relied upon in connection with any contract or investment decision or commitment relating thereto.

This material should not be regarded by the Recipient as a substitute for the exercise of its own judgment and the Recipient is expected to rely on its own due diligence, if it wishes to proceed further.

Additionally, the Recipient should not construe the contents of this material as legal, tax, accounting or investment advice. The Recipient should consult its own independent counsel, tax and financial advisers as to financial, tax legal and related matters concerning any transaction described herein. This material does not purport to be all-inclusive or to contain all of the information that the Recipient may require or request.

The present material may contain targets, prospects, returns and/or opinions which obviously involve elements of subjective judgment. Any opinions expressed in this material are subject to change without notice. Forward looking statements may also be contained. Attica Bank gives no undertaking and is under no obligation to update these targets, prospects or potential statements for events or circumstances that occur subsequent to the date of this material or to update or keep current any of the information contained herein and this material and there exists no representation that it will do so.

Actual results will vary from the projections or targets mentioned and such variations may be material.

In this notice “Attica Bank” means Attica Bank S.A. and its “connected persons” means the shareholders, subsidiaries and the respective directors, officers, employees and agents of each of them

ATTICA BANK S.A.

Strategy and Financial Planning Sub-Department

23 Omirou Str. 106 72, Athens, Greece

e-mail: InvestorRelations@atticabank.gr

Tel.: +30 210 3669230

Fax: +30 210 3669410